ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Βρυξέλλες, 18.12.2020
COM(2020) 846 final

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ

Συστάσεις προς τα κράτη μέλη όσον αφορά το στρατηγικό τους σχέδιο για την Κοινή Γεωργική Πολιτική

{SWD(2020) 367 final} - {SWD(2020) 368 final} - {SWD(2020) 369 final} -
{SWD(2020) 370 final} - {SWD(2020) 371 final} - {SWD(2020) 372 final} -
{SWD(2020) 373 final} - {SWD(2020) 374 final} - {SWD(2020) 375 final} -
{SWD(2020) 376 final} - {SWD(2020) 377 final} - {SWD(2020) 379 final} -
{SWD(2020) 384 final} - {SWD(2020) 385 final} - {SWD(2020) 386 final} -
{SWD(2020) 387 final} - {SWD(2020) 388 final} - {SWD(2020) 389 final} -
{SWD(2020) 390 final} - {SWD(2020) 391 final} - {SWD(2020) 392 final} -
{SWD(2020) 393 final} - {SWD(2020) 394 final} - {SWD(2020) 395 final} -
{SWD(2020) 396 final} - {SWD(2020) 397 final} - {SWD(2020) 398 final}

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΠΡΑΣΙΝΗ ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΣΤΑ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΑ ΣΧΕΔΙΑ ΤΗΣ ΚΓΠ 2

2. ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΑ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΑ ΣΧΕΔΙΑ ΤΗΣ ΚΓΠ..... 4

2.1. Προώθηση ενός έξυπνου, ανθεκτικού και διαφοροποιημένου γεωργικού τομέα που θα διασφαλίζει την επισιτιστική ασφάλεια..... 4

2.2. Ενίσχυση της προστασίας του περιβάλλοντος και της δράσης για το κλίμα και συμβολή στην επίτευξη των περιβαλλοντικών και κλιματικών στόχων της Ένωσης..... 9

2.3. Ενίσχυση του κοινωνικοοικονομικού ιστού των αγροτικών περιοχών και αντιμετώπιση των κοινωνικών ζητημάτων 14

2.4. Προώθηση και ανταλλαγή γνώσεων, καινοτομίας και ψηφιοποίησης στη γεωργία και στις αγροτικές περιοχές 18

3. ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΤΑΛΛΗΛΩΝ ΓΙΑ ΤΟΝ ΕΠΙΔΙΩΚΟΜΕΝΟ ΣΚΟΠΟ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΩΝ ΣΧΕΔΙΩΝ ΤΗΣ ΚΓΠ 21

3.1. Ενσωμάτωση της Πράσινης Συμφωνίας στα στρατηγικά σχέδια της ΚΓΠ..... 21

3.2. Κατάρτιση αποτελεσματικών στρατηγικών σχεδίων της ΚΓΠ..... 22

3.3. Ενίσχυση της αρχής της εταιρικής σχέσης..... 23

1. ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΠΡΑΣΙΝΗ ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΣΤΑ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΑ ΣΧΕΔΙΑ ΤΗΣ ΚΓΠ

Η **Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία** καθορίζει τον τρόπο με τον οποίο θα καταστεί η Ευρώπη η πρώτη κλιματικά ουδέτερη ήπειρος έως το 2050. Χαρτογραφεί μια νέα, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς στρατηγική ανάπτυξης για την τόνωση της οικονομίας, τη βελτίωση της υγείας και της ποιότητας ζωής, καθώς και για τη διατήρηση της φύσης, χωρίς να αφήνει κανέναν στο περιθώριο. Για να προχωρήσει προς αυτή την κατεύθυνση, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενέκρινε το 2020 τη στρατηγική **«Από το αγρόκτημα στο πιάτο»**[1] και τη **στρατηγική της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα με ορίζοντα το 2030**[2], καθώς και το **σχέδιο κλιματικών στόχων για το 2030**. Τα εν λόγω βασικά στρατηγικά έγγραφα εξετάζουν διεξοδικά τις προκλήσεις που συνδέονται με τη δημιουργία βιώσιμων συστημάτων τροφίμων, αναγνωρίζουν τις αλληλένδετες σχέσεις μεταξύ υγιών ανθρώπων, υγιών κοινωνιών και υγιούς πλανήτη, διευκολύνουν τη μετάβαση σε πιο υγιεινή και βιώσιμη διατροφή και προωθούν την επαναφορά της φύσης στη ζωή μας.

Στο πλαίσιο αυτό, η **Κοινή Γεωργική Πολιτική (ΚΓΠ)** θα διαδραματίσει καθοριστικό ρόλο στη διαχείριση της μετάβασης προς ένα βιώσιμο σύστημα τροφίμων και στην ενίσχυση των προσπαθειών που καταβάλλουν οι Ευρωπαίοι γεωργοί για να συμβάλουν στην επίτευξη των στόχων της ΕΕ για το κλίμα και στην προστασία του περιβάλλοντος. Τα **μελλοντικά στρατηγικά σχέδια της ΚΓΠ**, τα οποία καταρτίζουν τα κράτη μέλη και εγκρίνει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατόπιν προσεκτικής αξιολόγησης, θα θέσουν σε εφαρμογή τα μέσα της ΚΓΠ (άμεσες ενισχύσεις, αγροτική ανάπτυξη και τομεακές παρεμβάσεις) και θα **ανταποκριθούν στους στόχους της ΚΓΠ και στη φιλοδοξία της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας μέσω των λεπτομερών στρατηγικών της, κατά τρόπο ολιστικό.**[3]

Τον Μάιο 2020, η Επιτροπή δεσμεύτηκε να απευθύνει **συστάσεις** σε κάθε κράτος μέλος σχετικά με τους **εννέα ειδικούς στόχους της ΚΓΠ**, *πριν από την επίσημη υποβολή των προσχεδίων των στρατηγικών σχεδίων, δίνοντας ιδιαίτερη προσοχή στην επίτευξη των* ***στόχων της Πράσινης Συμφωνίας*** *και εκείνων που απορρέουν από τη στρατηγική «Από το αγρόκτημα στο πιάτο» και τη στρατηγική για τη βιοποικιλότητα με ορίζοντα το 2030*[4]. Στα συμπεράσματά του σχετικά με τη στρατηγική «Από το αγρόκτημα στο πιάτο», το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης ανέφερε ότι προσβλέπει στην παρουσίαση των συστάσεων αυτών και ότι θεωρεί πως *μπορούν να χρησιμεύσουν ως πρόσθετη καθοδήγηση για την κατάρτιση των στρατηγικών σχεδίων*[5].

Η Επιτροπή ανέλυσε την κατάσταση των διαφόρων κρατών μελών όσον αφορά τους εννέα ειδικούς στόχους της μελλοντικής ΚΓΠ και τον οριζόντιο στόχο για τη γνώση, την καινοτομία και την ψηφιοποίηση, με βάση τα πλέον πρόσφατα διαθέσιμα στοιχεία και, κατά περίπτωση, λαμβάνοντας υπόψη περαιτέρω πληροφορίες που παρασχέθηκαν από τα κράτη μέλη. Η ανάλυση αυτή περιλαμβάνει επίσης την αξιολόγηση της κατάστασης κάθε κράτους μέλους υπό το πρίσμα της συμβολής του σε καθέναν από τους στόχους και τις φιλοδοξίες της **Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας**: τους στόχους που αφορούν τη χρήση των φυτοφαρμάκων και τους συναφείς κινδύνους, τις πωλήσεις αντιμικροβιακών, τις απώλειες θρεπτικών συστατικών (μείωση της υπερβολικής χρήσης λιπασμάτων), την

[1] C(2020) 381
[2] C(2020) 380
[3] Βλ. Έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής (2020) 93 final σχετικά με την *«Ανάλυση των δεσμών μεταξύ της μεταρρύθμισης της ΚΓΠ και της Πράσινης Συμφωνίας»*
[4] Βλ. υποσημείωση 1
[5] Συμπεράσματα του Συμβουλίου σχετικά με τη στρατηγική «Από το αγρόκτημα στο πιάτο», που εκδόθηκαν στις 19 Οκτωβρίου 2020 (12099/20)

έκταση που καλύπτουν οι βιολογικές καλλιέργειες, τα χαρακτηριστικά τοπίου υψηλής ποικιλομορφίας στις γεωργικές εκτάσεις και την πρόσβαση σε ταχύ ευρυζωνικό διαδίκτυο στις αγροτικές περιοχές.

Με βάση την ανάλυση αυτή, η Επιτροπή εκπόνησε **συστάσεις για τα 27 κράτη μέλη,** που δημοσιεύθηκαν με τη μορφή 27 εγγράφων εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής τα οποία συνοδεύουν την παρούσα ανακοίνωση. Στόχος των συστάσεων είναι να δείξουν την κατεύθυνση που πρέπει να ακολουθήσουν τα στρατηγικά σχέδια της ΚΓΠ κατά την υλοποίηση των ειδικών στόχων της ΚΓΠ, ώστε να συμβάλουν από κοινού στην επίτευξη των στόχων της Πράσινης Συμφωνίας. Παρότι διατηρούν την ευελιξία που προτείνεται στα κράτη μέλη κατά την εφαρμογή του νέου πλαισίου πολιτικής, οι εν λόγω συστάσεις προσδιορίζουν τα βασικά στρατηγικά ζητήματα που χρήζουν επείγουσας αντιμετώπισης σε κάθε κράτος μέλος και παρέχουν κατευθύνσεις σχετικά με τον τρόπο αντιμετώπισής τους στα στρατηγικά σχέδια της ΚΓΠ.

Η μεθοδολογία που καθόρισε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την επιλογή των σχετικών συστάσεων προέβλεπε **περιορισμένο αριθμό συστάσεων για κάθε κράτος μέλος**, ώστε να είναι εύκολο να προσδιοριστούν οι βασικές προτεραιότητες σε κάθε περίπτωση. Επιπλέον, στην περίπτωση των τομέων πολιτικής που έχουν μεγαλύτερη σημασία για την επίτευξη των επιδιώξεων της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αξιολόγησε την κατάσταση κάθε κράτους μέλους[6] υπό το πρίσμα των στόχων της ΕΕ, λαμβάνοντας υπόψη τις προσπάθειες που απαιτούνται προκειμένου να συμβάλει στην επίτευξη των κοινών επιδιώξεων.

Στις συστάσεις γίνεται διάκριση μεταξύ των προσπαθειών που πρέπει να καταβάλουν τα κράτη μέλη και αναγνωρίζεται η οικονομική, περιβαλλοντική και κοινωνική διάσταση της βιωσιμότητας με στόχο την ενθάρρυνση καινοτόμων προσεγγίσεων, ώστε να διασφαλιστεί ότι τα μελλοντικά στρατηγικά σχέδια της ΚΓΠ παρέχουν αποτελεσματικές λύσεις στις μελλοντικές προκλήσεις κατά τρόπο ολοκληρωμένο και ισορροπημένο από εδαφική άποψη. Τα κράτη μέλη που έχουν ήδη ικανοποιητικά αποτελέσματα σε τομείς όπως η βιολογική γεωργία ή η καλή μεταχείριση των ζώων ενθαρρύνονται να συνεχίσουν προς την ίδια κατεύθυνση.

Οι συστάσεις αυτές απευθύνονται στα κράτη μέλη στο πλαίσιο **διαρθρωμένου διαλόγου**. Μαζί με άλλες σχετικές εκτιμήσεις, θα χρησιμοποιηθούν από την Επιτροπή κατά την αξιολόγηση των στρατηγικών σχεδίων της ΚΓΠ, μόλις αυτά υποβληθούν επίσημα από τα κράτη μέλη, με βάση τα κριτήρια που ορίζονται στο άρθρο 106 του σχεδίου κανονισμού για τα στρατηγικά σχέδια της ΚΓΠ. Η Επιτροπή θα απευθύνει τις παρατηρήσεις της στα κράτη μέλη στο πλαίσιο της διαδικασίας έγκρισης του στρατηγικού σχεδίου τους για την ΚΓΠ. Η Επιτροπή θα επαληθεύσει, κατά τον χρόνο έγκρισης και τροποποίησης των στρατηγικών σχεδίων της ΚΓΠ, τη συνολική συνέπεια των σχεδίων με τους σκοπούς και τους στόχους της Πράσινης Συμφωνίας.

[6] Τα δεδομένα που χρησιμοποιήθηκαν για την αξιολόγηση αυτή περιλαμβάνονται στα παραρτήματα της παρούσας ανακοίνωσης: Το παράρτημα Ι παρουσιάζει τις τιμές αναφοράς για τους ποσοτικοποιημένους στόχους της Πράσινης Συμφωνίας (όπως ορίζονται στις στρατηγικές «Από το αγρόκτημα στο πιάτο» και «Βιοποικιλότητα»)· Το παράρτημα ΙΙ παρουσιάζει τις εξελίξεις όσον αφορά τις εκπομπές αερίων θερμοκηπίου που καταλογίζονται στη γεωργία και τις χρήσεις γης, την αλλαγή χρήσεων γης και τη δασοκομία στην ΕΕ.

2. ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΑ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΑ ΣΧΕΔΙΑ ΤΗΣ ΚΓΠ

Η παρούσα ενότητα παρέχει μία σύνοψη των συστάσεων προς τα κράτη μέλη, οι οποίες αφορούν τους γενικούς στόχους όπως ορίζονται στην πρόταση κανονισμού σχετικά με το στρατηγικό σχέδιο της ΚΓΠ για τις οικονομικές, περιβαλλοντικές και κοινωνικές προκλήσεις της γεωργίας, των τροφίμων και των αγροτικών περιοχών, καθώς και όσον αφορά τη γνώση, την καινοτομία και την ψηφιοποίηση[7]. Παρέχει επίσης πρόσθετα στοιχεία για όλα τα κράτη μέλη, τα οποία είναι σημαντικά για την κατάρτιση των στρατηγικών σχεδίων της ΚΓΠ.

2.1. Προώθηση ενός έξυπνου, ανθεκτικού και διαφοροποιημένου γεωργικού τομέα που θα διασφαλίζει την επισιτιστική ασφάλεια

Βασικά αριθμητικά στοιχεία για τη γεωργία και τις αγροτικές περιοχές της ΕΕ

- 10,3 εκατομμύρια γεωργικές εκμεταλλεύσεις, στις οποίες καλλιεργούνται 157 εκατομμύρια εκτάρια (38 % της χερσαίας έκτασης της ΕΕ) και όπου απασχολούνται πλήρως 8,8 εκατομμύρια άτομα (2016, 2019)

- 403 δισ. EUR συνολικής γεωργικής παραγωγής (2018) συμβάλλουν σε εμπορικό πλεόνασμα 60 δισ. EUR (2019) στον τομέα των αγροδιατροφικών προϊόντων

- 6,2 εκατομμύρια γεωργικές εκμεταλλεύσεις λαμβάνουν άμεση στήριξη (2018). Το 80 % των ενισχύσεων καταβάλλονται στο 20 % των δικαιούχων

Το γεωργικό εισόδημα στην ΕΕ αντιστοιχεί στο 47 % των ακαθάριστων μισθών και ημερομισθίων στην οικονομία της ΕΕ (2017)

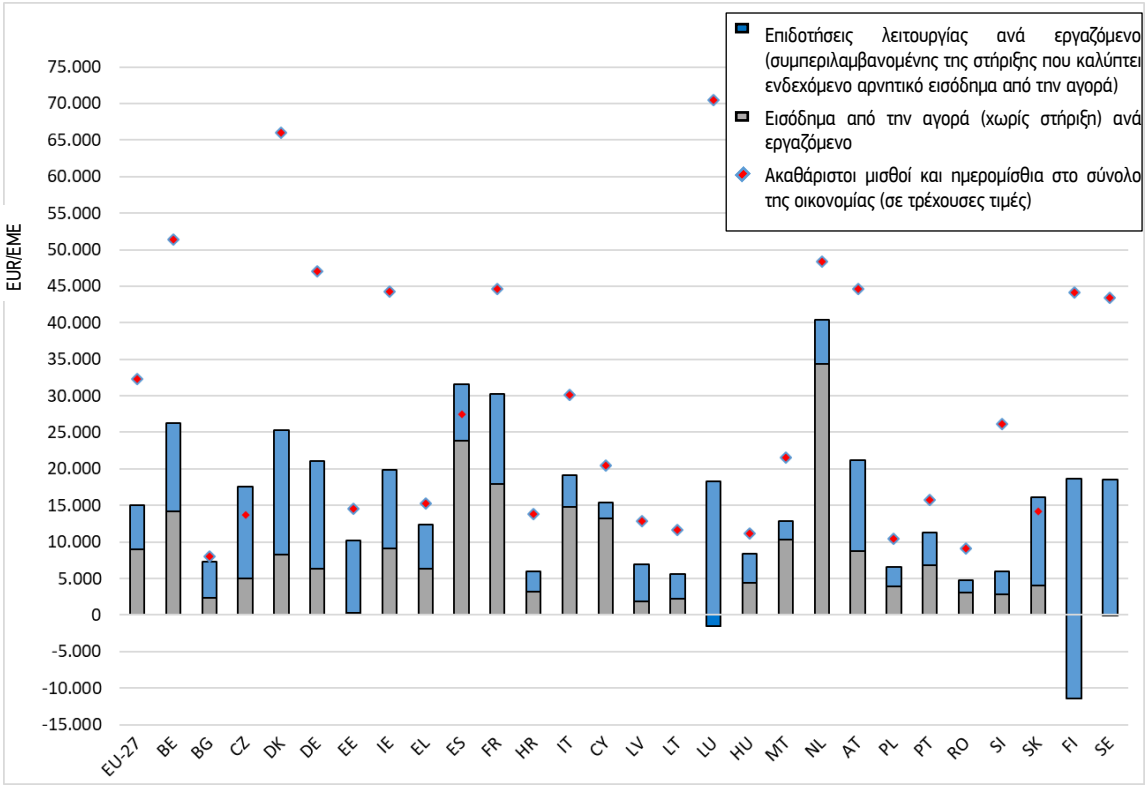
Όπως υπενθυμίζεται στη στρατηγική «Από το αγρόκτημα στο πιάτο», η επιτάχυνση του μετασχηματισμού της γεωργικής παραγωγής, που είναι απαραίτητη για την οικοδόμηση βιώσιμων συστημάτων τροφίμων, απαιτεί έναν οικονομικά βιώσιμο και ανθεκτικό γεωργικό τομέα στην ΕΕ. Η ανάλυση δείχνει ότι, παρά τις διαφορές που παρατηρούνται μεταξύ των κρατών μελών, ορισμένες βασικές οικονομικές προκλήσεις πρέπει να αντιμετωπιστούν στα περισσότερα κράτη μέλη, ώστε να επιταχυνθεί η πράσινη μετάβαση της ευρωπαϊκής γεωργίας και να δημιουργηθούν νέες **επιχειρηματικές ευκαιρίες**. Η ικανότητα των γεωργών να αξιοποιήσουν αυτές τις ευκαιρίες θα εξαρτηθεί σε μεγάλο βαθμό από την οικονομική βιωσιμότητα της εκμετάλλευσής τους.

Το γεωργικό εισόδημα παραμένει χαμηλό και κάτω από τον μέσο όρο της υπόλοιπης οικονομίας σε όλα σχεδόν τα κράτη μέλη, παρά τη διαδικασία ενοποίησης των γεωργικών εκμεταλλεύσεων που βρίσκεται σε εξέλιξη εδώ και αρκετές δεκαετίες. Το επίπεδο του γεωργικού εισοδήματος ποικίλλει σημαντικά μεταξύ περιφερειών, μεγέθους εκμετάλλευσης και τομέων. Ωστόσο, δύο θέματα επισημαίνονται επανειλημμένα στα κράτη μέλη. Πρώτον, η ανάγκη να ληφθεί υπόψη το εισόδημα των μικρών και μεσαίων οικογενειακών γεωργικών εκμεταλλεύσεων και εκείνων που βρίσκονται σε περιοχές με φυσικούς περιορισμούς. Δεύτερον, η υψηλή εισοδηματική αστάθεια αναμένεται να συνεχιστεί βραχυπρόθεσμα και μεσοπρόθεσμα, κυρίως λόγω του ανοίγματος των

[7] Οι συστάσεις έχουν οργανωθεί σύμφωνα με τους εννέα ειδικούς στόχους που προτείνονται στο άρθρο 6 της πρότασης κανονισμού για τα στρατηγικά σχέδια της ΚΓΠ [COM (2018) 392 final]. Οι εν λόγω στόχοι αφορούν την οικονομική, περιβαλλοντική και κοινωνική διάσταση της βιωσιμότητας, όπως αποτυπώνονται στους γενικούς στόχους του άρθρου 5 της προαναφερθείσας νομοθετικής πρότασης. Επιπλέον, δίνεται ιδιαίτερη προσοχή στον οριζόντιο στόχο για τη γνώση, την καινοτομία και την ψηφιοποίηση.

αγορών και της αύξησης των ακραίων καιρικών φαινομένων λόγω της κλιματικής αλλαγής.

Γράφημα 1. Γεωργικό εισόδημα σε σύγκριση με τους υπόλοιπους οικονομικούς τομείς (μέσος όρος 2016-2018)[8]

Σημείωση: δείκτης εισοδήματος = Καθαρό εισόδημα γεωργικής εκμετάλλευσης + μισθοί. Οι επιδοτήσεις λειτουργίας καλύπτουν όχι μόνο τις άμεσες ενισχύσεις αλλά και όλες τις επιδοτήσεις αγροτικής ανάπτυξης με εξαίρεση τη στήριξη των επενδύσεων. Οι επιδοτήσεις λειτουργίας καλύπτουν επίσης τις εθνικές ενισχύσεις και τις συμπληρωματικές ενισχύσεις που ενδεχομένως χορηγούνται. Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή[9]

Μια άλλη πρόκληση είναι η βραδεία ανάπτυξη, και σε ορισμένες περιπτώσεις ακόμη και η στασιμότητα, της **γεωργικής παραγωγικότητας** σε πολλά κράτη μέλη. Η κατάσταση αυτή επιδεινώνεται περαιτέρω από το γεγονός ότι το κόστος είναι υψηλό σε ορισμένους τομείς, ιδίως όσον αφορά το εργατικό δυναμικό και τη γη. Η αύξηση της παραγωγικότητας έχει καθοριστική σημασία για τη διατήρηση της ανταγωνιστικότητας και την αύξηση του γεωργικού εισοδήματος, ενώ πρέπει να λαμβάνεται δεόντως υπόψη ο θετικός αντίκτυπος στο περιβάλλον και το κλίμα. Ως εκ τούτου, είναι εξαιρετικά σημαντικό να διασφαλιστεί η διατήρηση και βελτίωση των συνθηκών που επιτρέπουν την ενθάρρυνση της καινοτομίας και του υψηλού επιπέδου κατάρτισης και επενδύσεων

[8] Για το Λουξεμβούργο, τη Φινλανδία και τη Σουηδία, το «εισόδημα από την αγορά», δηλ. το εισόδημα που προέρχεται από τη γεωργική δραστηριότητα χωρίς να ληφθεί υπόψη καμία δημόσια στήριξη, είναι αρνητικό. Αυτό σημαίνει ότι, κατά μέσο όρο, τα έσοδα από τις πωλήσεις δεν καλύπτουν το κόστος παραγωγής. Στις περιπτώσεις αυτές, οι επιδοτήσεις λειτουργίας καλύπτουν το εν λόγω αρνητικό εισόδημα από την αγορά και αποτελούν το καθαρό εισόδημα της εκμετάλλευσης.

[9] Γενική Διεύθυνση Γεωργίας και Αγροτικής Ανάπτυξης *Δείκτες πλαισίου ΚΓΠ C.25 Γεωργικό εισόδημα συντελεστών παραγωγής και δείκτης πλαισίου C.26 Γεωργικό επιχειρηματικό εισόδημα.* Εισόδημα βάσει των στοιχείων της EUROSTAT [aact_eaa04], [aact_ali01] και [aact_eaa06], με την πρόσθεση του εισοδήματος εξαρτημένης εργασίας στο επιχειρηματικό εισόδημα και τη διαίρεση διά του συνολικού αριθμού των ετήσιων μονάδων εργασίας. Σημείωση: κατ' εκτίμηση στοιχεία για το 2019. Ο μέσος μισθός στην οικονομία με βάση τα στοιχεία της EUROSTAT για χίλιες ώρες εργασίας (σύμφωνα με την εγχώρια έννοια των μισθωτών) [nama_10_a10_e] και τα στοιχεία της EUROSTAT για τους μισθούς και τα ημερομίσθια [nama_10_a10]. Κατά τη σύγκριση των απόλυτων επιπέδων γεωργικού εισοδήματος των συντελεστών παραγωγής ανά ΕΜΕ απαιτείται ιδιαίτερη προσοχή, δεδομένου ότι τα επίπεδα αυτά επηρεάζονται από διαφορετικούς υπολογισμούς ανάλογα με τους εθνικούς κανόνες και ότι δεν έχουν σχεδιαστεί ειδικά για να είναι συγκρίσιμα μεταξύ των χωρών.

στη γεωργία (λαμβανομένων ιδίως υπόψη των περιβαλλοντικών προκλήσεων που περιγράφονται στην επόμενη ενότητα).

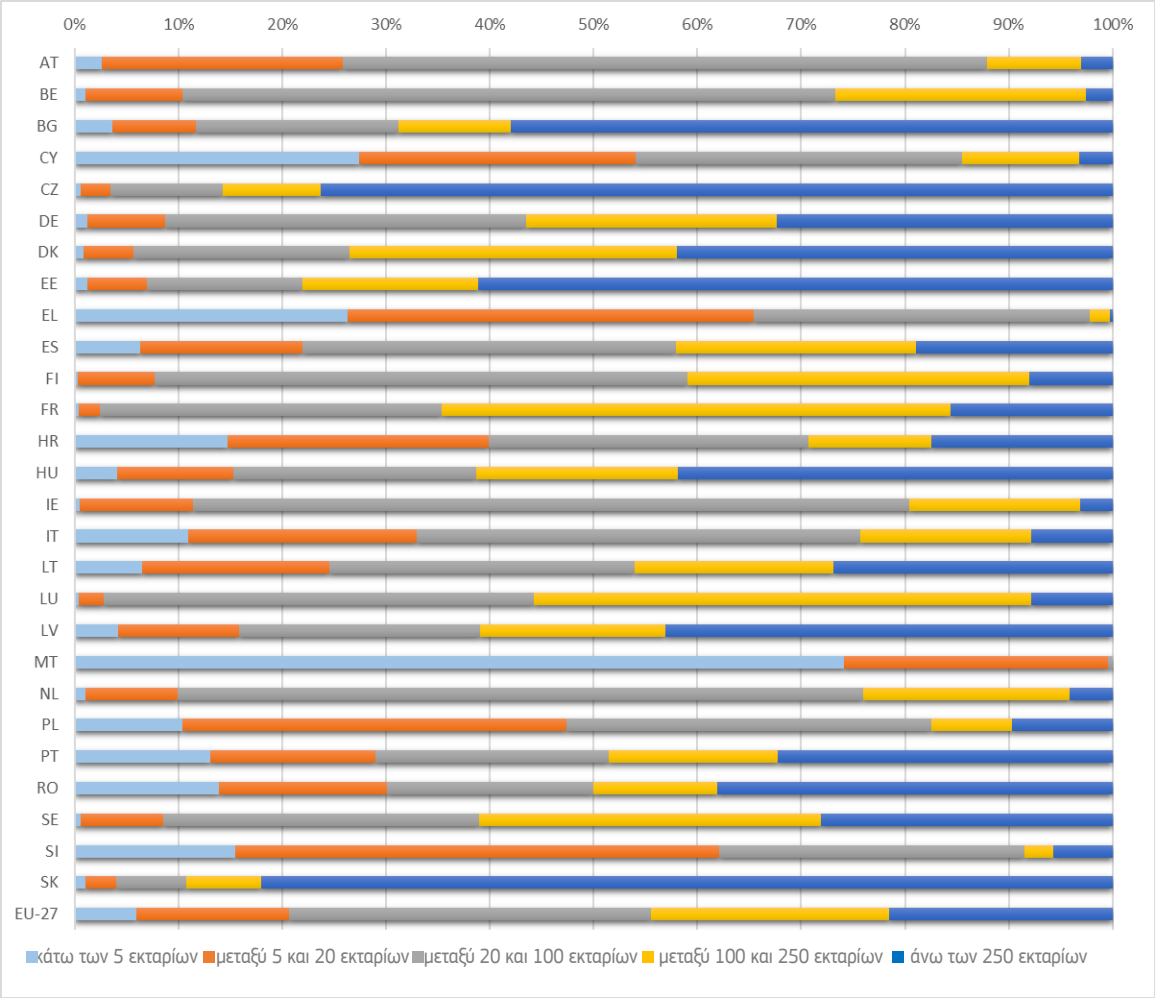
Τέλος, η οικονομική βιωσιμότητα του τομέα θα εξαρτηθεί επίσης από την ικανότητα των γεωργών να δημιουργήσουν και να **κατακτήσουν μεγαλύτερο μερίδιο της προστιθέμενης αξίας στην αλυσίδα εφοδιασμού τροφίμων**. Με τη συνεργασία μεταξύ των γεωργών μπορούν να επιτευχθούν οικονομίες κλίμακας και να ενισχυθεί η διαπραγματευτική θέση τους στην αλυσίδα τροφίμων. Σε ορισμένους τομείς και σε ορισμένα κράτη μέλη, οι γεωργοί αποφεύγουν την κάθετη ολοκλήρωση ή την ενισχυμένη συνεργασία, για παράδειγμα στο πλαίσιο οργανώσεων παραγωγών ή συνεταιρισμών.

Επόμενα βήματα

Για να ξεπεραστούν αυτές οι προκλήσεις και να συνεχιστεί η μετάβαση στη βιώσιμη και ανθεκτική γεωργία, οι δράσεις της ΚΓΠ θα πρέπει να επικεντρωθούν στον **μετασχηματισμό και τον εκσυγχρονισμό της γεωργίας**, στη βελτίωση της αξίας, της ποιότητας και της περιβαλλοντικής βιωσιμότητας των γεωργικών προϊόντων και των βιολογικών προϊόντων και στην παροχή κινήτρων για τη συνεργασία μεταξύ των γεωργών στην αλυσίδα εφοδιασμού τροφίμων. Έχει μεγάλη σημασία να ενισχυθεί η βιωσιμότητα και η ανθεκτικότητα έναντι των απειλών που αφορούν την οικονομία, το κλίμα και τη βιοποικιλότητα, δεδομένου ότι οι μελλοντικές αποδόσεις των γεωργών θα εξαρτηθούν σε μεγάλο βαθμό από την ικανότητά τους να αντιμετωπίσουν την κλιματική αλλαγή και να διατηρήσουν τους φυσικούς πόρους σε υγιή κατάσταση. Κατά τη διάρκεια της πανδημίας COVID-19, τα αγροδιατροφικά συστήματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης παρείχαν στους Ευρωπαίους ασφαλή τρόφιμα υψηλής ποιότητας, παρά τις πιέσεις που δέχονταν και τις δυσκολίες που αντιμετώπιζαν. Ωστόσο, στο προσεχές σχέδιο έκτακτης ανάγκης για τη διασφάλιση του εφοδιασμού τροφίμων και της επισιτιστικής ασφάλειας προβλέπεται μια πιο προσεκτική εξέταση της ανθεκτικότητας των συστημάτων τροφίμων της ΕΕ, και ειδικότερα της γεωργίας της ΕΕ.

Στα περισσότερα κράτη μέλη είναι αναγκαίο να σημειωθεί πρόοδος προς ένα **δικαιότερο και πιο στοχοθετημένο σύστημα άμεσης στήριξης**. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να ανταποκριθούν καλύτερα στις ανάγκες των μικρών και μεσαίων γεωργικών εκμεταλλεύσεων, με τη μείωση των εισοδηματικών διαφορών μεταξύ των διαφόρων μεγεθών γεωργικών εκμεταλλεύσεων χρησιμοποιώντας τους μηχανισμούς που επιτρέπουν μια αποτελεσματική ανακατανομή, όπως είναι ο καθορισμός ανώτατων ορίων, η μείωση των ενισχύσεων και, ιδίως, η εφαρμογή της συμπληρωματικής αναδιανεμητικής στήριξης του εισοδήματος για μια βιώσιμη ανάπτυξη. Η δίκαιη μεταχείριση όσον αφορά τη στήριξη συνεπάγεται επίσης, σε ορισμένα κράτη μέλη, σημαντική πρόοδο στη διαδικασία εσωτερικής σύγκλισης. Επιπλέον, η στήριξη θα πρέπει επίσης να χρησιμοποιείται για την αντιμετώπιση ειδικών αναγκών των γεωργικών εκμεταλλεύσεων σε ορισμένες περιοχές, όπως σε περιοχές που αντιμετωπίζουν φυσικούς περιορισμούς.

Γράφημα 2. Μερίδιο άμεσων ενισχύσεων ανά κατηγορία μεγέθους γεωργικής εκμετάλλευσης — οικονομικό έτος 2019

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή. *Αναλυτική κατανομή της εισοδηματικής στήριξης.* Κατανομή των άμεσων ενισχύσεων στους γεωργούς – ενδεικτικά στοιχεία για το οικονομικό έτος 2019.

Ταυτόχρονα, είναι αναγκαίο να ενθαρρυνθεί και να διευκολυνθεί η χρήση των **μέσων διαχείρισης κινδύνων** από τους γεωργούς, με τη στήριξη των **επενδύσεων σε καινοτόμες λύσεις** (π.χ. με τη βελτιστοποίηση της αξιοποίησης των γεωργικών προϊόντων και των συντελεστών παραγωγής στην κυκλική βιοικονομία) και με τη βελτίωση της **πρόσβασης σε χρηματοδότηση**, με αποτελεσματικότερη αξιοποίηση των δυνατοτήτων στο πλαίσιο της πολιτικής για την αγροτική ανάπτυξη.

Τέλος, οι προσπάθειες για την ανάπτυξη και την ενίσχυση της **συνεργασίας των παραγωγών**, μεταξύ άλλων μέσω των νέων εργαλείων που προβλέπονται στο πλαίσιο των μελλοντικών **τομεακών προγραμμάτων**, πρέπει να συνεχιστούν με παράλληλη ενίσχυση των προσπαθειών για τη βελτίωση της διαφάνειας της αλυσίδας εφοδιασμού. Επιπλέον, τα **συστήματα ποιότητας** της ΕΕ μπορούν επίσης να αξιοποιήσουν τις δυνατότητες αύξησης της προστιθέμενης αξίας των γεωργικών προϊόντων, λαμβανομένης ιδίως υπόψη της αυξανόμενης ευαισθητοποίησης των καταναλωτών και της ζήτησης για περισσότερο υγιεινά και περισσότερο βιώσιμα προϊόντα και μεθόδους παραγωγής.

Όλα αυτά τα εργαλεία μπορούν να εγγυηθούν, χάρη σε μια σειρά προσεγγίσεων και συνδυασμών, τη βελτίωση του γεωργικού εισοδήματος και της βιωσιμότητας, διασφαλίζοντας παράλληλα τη βιώσιμη χρήση των πόρων και την ικανοποιητική αντιμετώπιση των προκλήσεων που συνεπάγονται η κλιματική αλλαγή και η απώλεια

βιοποικιλότητας. Τα νέα στρατηγικά σχέδια της ΚΓΠ θα επιτρέψουν σε κάθε κράτος μέλος να προσαρμόσει τα εργαλεία στην κατάσταση του γεωργικού τομέα του (με γεωργικές δομές και εδαφοκλιματικές συνθήκες που διαφέρουν από εκείνες των άλλων κρατών μελών), διασφαλίζοντας παράλληλα ισότιμους όρους ανταγωνισμού.

2.2. Ενίσχυση της προστασίας του περιβάλλοντος και της δράσης για το κλίμα και συμβολή στην επίτευξη των περιβαλλοντικών και κλιματικών στόχων της Ένωσης

Βασικά αριθμητικά στοιχεία για τη γεωργία και τις αγροτικές περιοχές της ΕΕ

- Το 8 % των γεωργικών εκτάσεων της ΕΕ είναι εκτάσεις με βιολογικές καλλιέργειες (2018)

- Το 10,1 % των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου στην ΕΕ προέρχεται από τη γεωργία (2018)

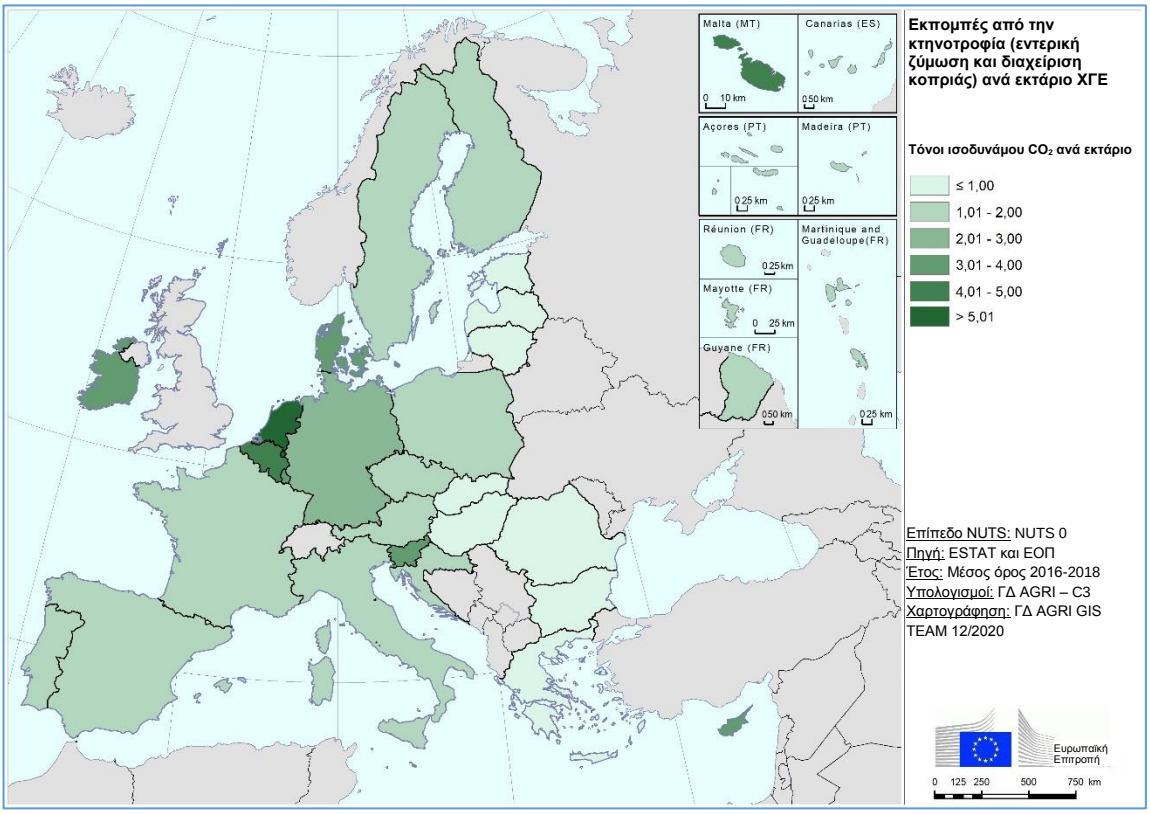
- Στο 13,3 % των σταθμών παρακολούθησης υπόγειων υδάτων η συγκέντρωση νιτρικών αλάτων υπερβαίνει τα 50 mg ανά λίτρο (2012-2015)

- Το 12 % των ημιφυσικών οικοτόπων που εξαρτώνται από τη γεωργία εκτιμάται ότι βρίσκεται σε «καλή» κατάσταση (2013-2018)

Ο γεωργικός τομέας της ΕΕ (και, σε κάποιο βαθμό, ο δασικός τομέας της) εξακολουθεί να δέχεται αλλά και να αποτελεί πηγή σημαντικών προκλήσεων όσον αφορά το περιβάλλον και το κλίμα.

Σε ένα πλαίσιο στο οποίο η Ένωση έχει θέσει πιο φιλόδοξους στόχους μείωσης για το μέλλον, η μείωση των **εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου** που προέρχονται από τη γεωργία της ΕΕ παρέμεινε στάσιμη τα τελευταία χρόνια, και οι εκπομπές μάλιστα αυξήθηκαν σε ορισμένα κράτη μέλη, είτε από την κτηνοτροφία είτε από τη διαχείριση του εδάφους. Επιπλέον, η **δέσμευση του διοξειδίου του άνθρακα** στο έδαφος και τα δάση έχει μειωθεί τα τελευταία χρόνια και υπάρχει σοβαρός κίνδυνος απώλειας άνθρακα για ορισμένους τύπους εδάφους (ιδίως τυρφώνες). Η παραγωγή **ανανεώσιμης ενέργειας** από τη γεωργία και τη δασοκομία παρουσιάζει αύξηση, με αποτέλεσμα να αυξάνεται και ο ανταγωνισμός για τις γεωργικές εκτάσεις και τη γεωργική παραγωγή, η κατάσταση όμως διαφέρει από το ένα κράτος μέλος στο άλλο. Υπάρχει επίσης σημαντικό αναξιοποίητο δυναμικό όσον αφορά την **ενεργειακή απόδοση** στη γεωργία.

Χάρτης 1. Εκπομπές αερίων θερμοκηπίου από την κτηνοτροφία και την εντερική ζύμωση ανά συντελεστή παραγωγής στην ΕΕ

Εν τω μεταξύ, **η κλιματική αλλαγή και η απώλεια βιοποικιλότητας** συνεχίζονται, ενώ η γεωργία είναι ιδιαίτερα ευάλωτη στις επιπτώσεις τους (κακές συγκομιδές και μαρασμός των δασών από ξηρασίες, καταιγίδες, πλημμύρες ή από εστίες νόσων ή επιβλαβών οργανισμών) και αντιμετωπίζει ολοένα αυξανόμενους κινδύνους που σχετίζονται με το κλίμα και το περιβάλλον. Οι χώρες της ΕΕ συνειδητοποιούν όλο και περισσότερο την ανάγκη όχι μόνο για τον μετριασμό αλλά και για την **προσαρμογή** στην κλιματική αλλαγή, καθώς και για την αντιστροφή της απώλειας βιοποικιλότητας. Πρέπει να αναληφθεί επειγόντως δράση σε αυτούς τους τομείς.

Μολονότι οι **δασικές** εκτάσεις στην ΕΕ αυξάνονται και καλύπτουν πλέον το 45 % της συνολικής έκτασής της, τα δάση δέχονται αυξανόμενη πίεση λόγω της κλιματικής αλλαγής. Άλλες πιέσεις οφείλονται στην εγκατάλειψη της υπαίθρου, στην έλλειψη διαχείρισης και τον κατακερματισμό λόγω αλλαγών στη χρήση της γης, στην αύξηση της έντασης της διαχείρισης λόγω της αυξανόμενης ζήτησης για ξυλεία, δασικά προϊόντα και ενέργεια, στην ανάπτυξη υποδομών, στην αστικοποίηση και τη δέσμευση γης. Είναι αναγκαίο να αυξηθεί τόσο η ποσότητα όσο και η ποιότητα των ευρωπαϊκών δασών, δεδομένου του καίριου ρόλου που διαδραματίζουν για τη βιοποικιλότητα, με την επίτευξη ουδέτερου ισοζυγίου άνθρακα έως το 2050, καθώς και με την ανάπτυξη της βιοοικονομίας.

Παρά τις σημαντικές βελτιώσεις που παρατηρήθηκαν τα τελευταία χρόνια[10], εξακολουθούν να υπάρχουν προφανή προβλήματα όσον αφορά τη **διαχείριση των**

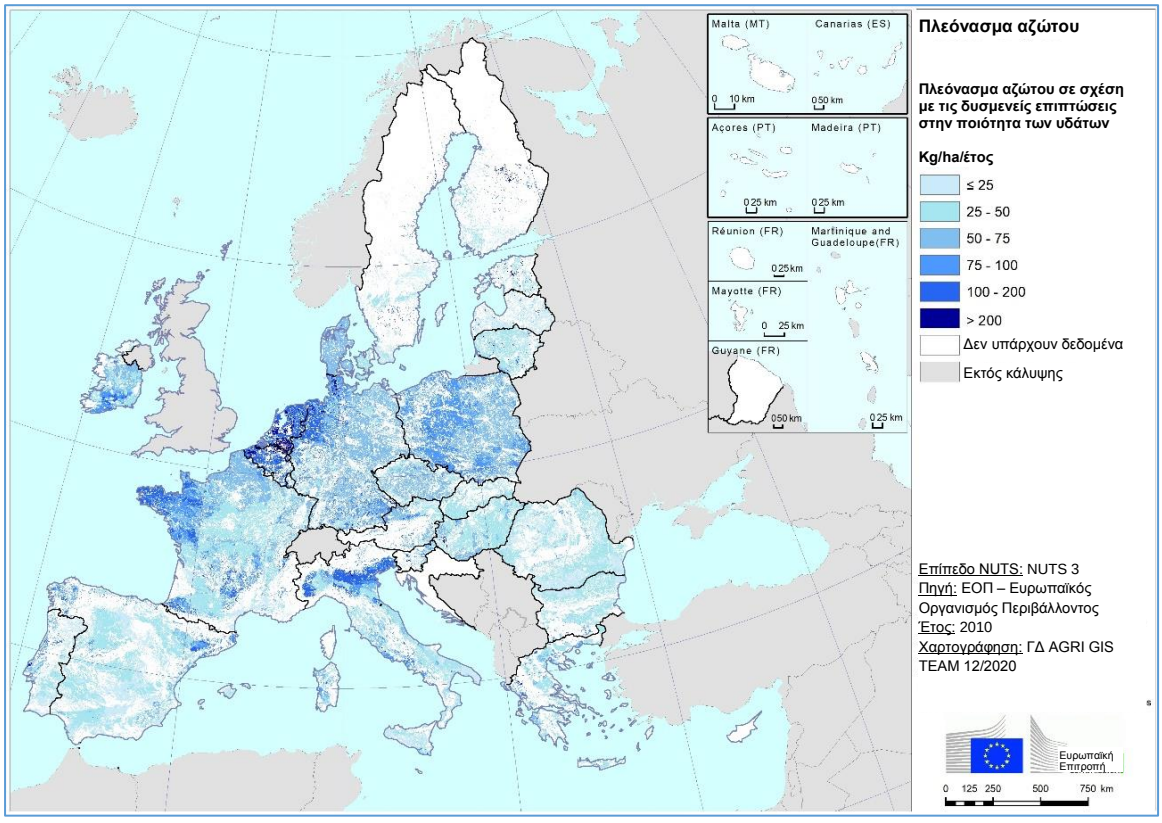
[10] Για παράδειγμα, οι εκπομπές αμμωνίας μειώθηκαν κατά 26 % μεταξύ 1990 και 2018 (πηγή: ΕΟΠ), ενώ η εκτιμώμενη διάβρωση του εδάφους από ύδατα μειώθηκε κατά 9,5 % κατά μέσο όρο στην ΕΕ κατά την τελευταία δεκαετία και κατά 20 % για τις αρόσιμες εκτάσεις (πηγή: Panagos, et al., 2015, https://doi.org/10.1016/j.envsci.2015.08.012). Η συγκέντρωση νιτρικών και φωσφορικών αλάτων

φυσικών πόρων. Η γεωργία αποτελεί βασικό παράγοντα εκπομπής **αμμωνίας**, ενός αερίου που συνιστά ιδιαίτερα επιβλαβή ατμοσφαιρικό ρύπο και συμβάλλει στη ρύπανση με αιωρούμενα σωματίδια ακόμη και σε αστικές περιοχές — μάλιστα, οι εκπομπές σε ορισμένα κράτη μέλη σημειώνουν αύξηση και ενίοτε υπερβαίνουν τα νόμιμα όρια.

Ορισμένες πρακτικές διαχείρισης γης και ορισμένες μεταβολές στην εδαφοκάλυψη ασκούν σημαντική πίεση στην υγεία και την ποιότητα του εδάφους. Τα γεωργικά **εδάφη** της ΕΕ υποβαθμίζονται όλο και περισσότερο από τη διάβρωση, τη συμπίεση, τη ρύπανση, την αλάτωση, την απερήμωση, και την απώλεια οργανικής ύλης και βιοποικιλότητας του εδάφους — όχι βεβαίως παντού με την ίδια σοβαρότητα. Αυτές οι διεργασίες υποβάθμισης προκαλούν επίσης σημαντικές απώλειες στην γεωργική απόδοση.

Παρά τη σχετική πρόοδο, η **νιτρορύπανση** από τη γεωργία εξακολουθεί να αποτελεί έναν από τους μεγαλύτερους παράγοντες επιβάρυνσης του υδάτινου περιβάλλοντος. Σε πολλές περιφέρειες, η υπερβολική διάχυση αζώτου και φωσφόρου από κοπριά και ανόργανα λιπάσματα (καθώς κι από φυτοφάρμακα) προκαλεί προβλήματα όσον αφορά τη ρύπανση των υδάτων, τη βιοποικιλότητα, και την ποιότητα του αέρα. Μολονότι σε ορισμένα κράτη μέλη η κατάσταση είναι γενικά καλή, τα σημεία κακής ποιότητας είναι αρκετά εκτεταμένα. Όλο και περισσότερα κράτη μέλη πλήττονται από **λειψυδρία** που συχνά οφείλεται στην υπερβολική άντληση υδάτων για τη γεωργία. Η κλιματική αλλαγή θα επιδεινώσει περαιτέρω το πρόβλημα της διαθεσιμότητας νερού σε πολλές περιοχές.

Χάρτης 2. Εισροές αζώτου σε γεωργικές εκτάσεις στην ΕΕ

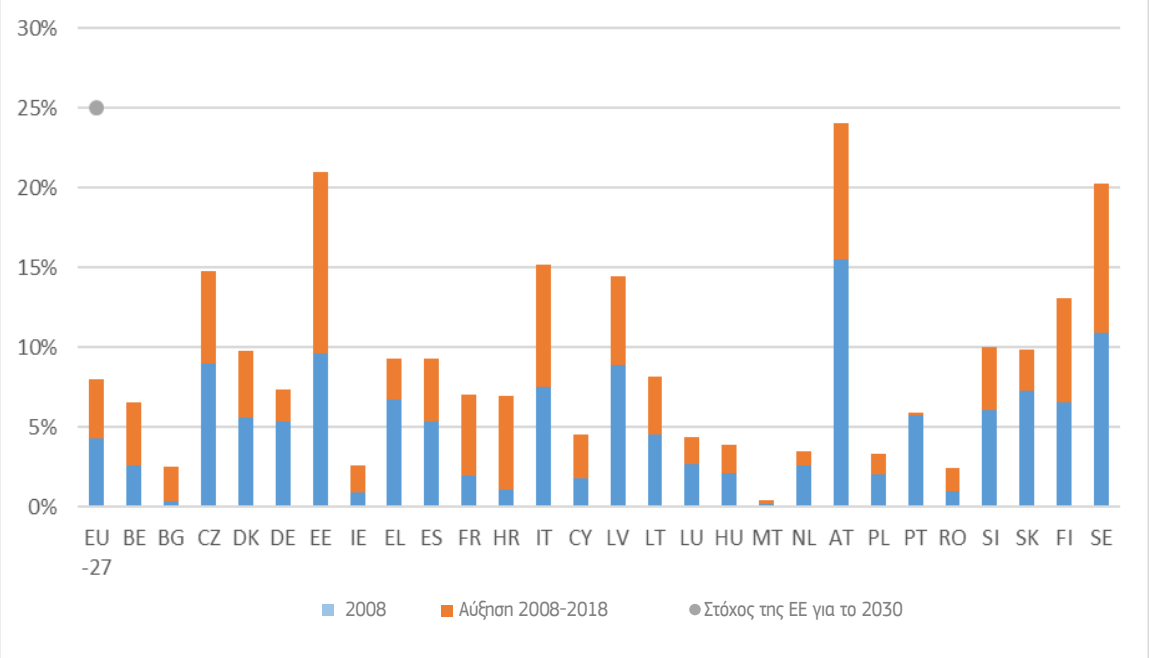

στους ποταμούς σε επίπεδο ΕΕ μειώθηκε κατά 9 % και 17 % αντίστοιχα κατά την περίοδο 2006-2016 (μέσος όρος 3 ετών) (πηγή: ΕΟΠ). Ταυτοχρόνως, η χρήση αζωτούχων και φωσφορούχων λιπασμάτων μειώθηκε ελαφρά σε σχέση με το 2008 και το 2018 [Eurostat (aei_fm_usefert)].

Πηγή: ΕΟΠ (2019)[11]

Όσον αφορά την **έντονη απώλεια βιοποικιλότητας στις γεωργικές περιοχές**, τα στοιχεία δείχνουν συνεχή μείωση, σε ολόκληρη την ΕΕ, στους πληθυσμούς των **πτηνών των αγρών** και των **επικονιαστών** (που έχουν καθοριστική σημασία για τις υπηρεσίες οικοσυστήματος), καθώς και υποβάθμιση της **κατάστασης των γεωργικών οικοτόπων.** Ορισμένοι γεωργικοί οικότοποι διαμορφώνονται σε μεγάλο βαθμό από τη γεωργία και είναι ζωτικής σημασίας για την άγρια πανίδα και χλωρίδα. Το πρόβλημα πηγάζει από την υψηλή ένταση της γεωργικής δραστηριότητας[12], την ανεπαρκή διαχείριση, ή την εγκατάλειψη της γεωργικής γης. Η εντατικοποίηση της γεωργίας και ο αναδασμός των γεωργικών εκτάσεων έχουν συμβάλει, ολοένα και εντονότερα, στην απώλεια πολύ σημαντικού μέρους πολύτιμων **χαρακτηριστικών του τοπίου** (π.χ. φυτοφράκτες, ανθοφόρες ζώνες, μικρές λίμνες, αναβαθμίδες), καθώς και στην απώλεια εκτάσεων υπό αγρανάπαυση, λειμώνων και υγροβιότοπων υπό εκτατική διαχείριση, που κάποτε έδιναν τον τόνο στο γεωργικό τοπίο. Στο πλαίσιο της ολοένα και διευρυνόμενης διάδοσης αγροοικολογικών πρακτικών που συμβάλλουν στην προστασία του περιβάλλοντος, οι γεωργοί σε ορισμένα κράτη μέλη έχουν στραφεί με ενθουσιασμό στη **βιολογική γεωργία** — αν και σε άλλα κράτη μέλη η διάδοσή της παραμένει πολύ χαμηλή.

Γράφημα 3. Βιολογική γεωργία στα κράτη μέλη της ΕΕ (ποσοστό της χρησιμοποιούμενης γεωργικής έκτασης που έχει μεταβεί πλήρως ή τελεί υπό μετάβαση σε βιολογική γεωργία)

[11] De Vries W., Römkens P.F.A.M., Kros J., Voogd J.C., Louwagie G. και Schulte-Uebbing L., 2019a. *Impacts of nutrients and heavy metals in European agriculture*. Current and critical inputs in view of air, soil and water quality. [Οι επιπτώσεις των θρεπτικών ουσιών και των βαρέων μετάλλων στην ευρωπαϊκή γεωργία. Τρέχουσες και κρίσιμες εισροές όσον αφορά την ποιότητα του αέρα, του εδάφους και των υδάτων]. Έκθεση ETC/ULS (υπό έκδοση). Το πλεόνασμα αζώτου στην ΕΕ-27 για το έτος 2010 υπολογίστηκε ως η συνολική εισροή αζώτου, ανά λίπασμα, κοπριά, βιοστερεά, καλλιέργειες που δεσμεύουν το άζωτο, και εναπόθεση αζώτου, μείον την πρόσληψη αζώτου, με το μοντέλο INTEGRATOR. Οι υπερβάσεις των κρίσιμων εισροών αζώτου σε γεωργικές εκτάσεις στην ΕΕ-27 για το έτος 2010 υπολογίστηκαν ως η συνολική εισροή αζώτου, ανά λίπασμα, κοπριά, βιοστερεά, καλλιέργειες που δεσμεύουν το άζωτο, και εναπόθεση αζώτου, μείον την κρίσιμη εισροή αζώτου όσον αφορά τις δυσμενείς επιπτώσεις στην ποιότητα των υδάτων. Η κρίσιμη εισροή αζώτου βασίστηκε σε μία κρίσιμη συγκέντρωση αζώτου στην επιφανειακή απορροή της τάξης των 2,5 mg N/l.

[12] Πέρα από τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής, των χωροκατακτητικών ειδών, της εξόρυξης φυσικών πόρων, της ρύπανσης κ.λπ.

Πηγή: EUROSTAT [org_cropar_h1] και [org_cropar][13]

Επόμενα βήματα

Σε γενικές γραμμές, η λύση για πολλά από αυτά τα προβλήματα είναι μια **«εξυπνότερη», πιο ακριβής και βιώσιμη γεωργία**, η οποία βασίζεται περισσότερο στις γνώσεις και στην (ψηφιακή) τεχνολογία, ώστε να παράγουμε από κοινού περισσότερα ιδιωτικά και περιβαλλοντικά δημόσια αγαθά με χαμηλότερα επίπεδα χρήσης εισροών και λιγότερους αρνητικούς εξωτερικούς παράγοντες.

Μεταξύ άλλων, μια τέτοια γεωργία θα πρέπει να περιλαμβάνει καλύτερη **διαχείριση των θρεπτικών ουσιών** και αυξημένες συνέργειες μεταξύ των τομέων της κτηνοτροφίας, των καλλιεργειών, και της δασοκομίας (ευεργετικές για τον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής, την ποιότητα του αέρα και τη βιοποικιλότητα), ακριβέστερη και, ως εκ τούτου, **μειωμένη χρήση φυτοπροστατευτικών προϊόντων**, καθώς και ανάπτυξη εναλλακτικών μεθόδων φυτοπροστασίας, βελτιώσεις στη **διαχείριση των ζώων και της κοπριάς** (με έμφαση στην εντερική ζύμωση για τη μείωση των εκπομπών μεθανίου) και **αποτελεσματικότερη άρδευση** (η οποία, εάν εφαρμοστεί σωστά, μπορεί να μειώσει την πίεση στους περιορισμένους υδάτινους πόρους). Η **γεωργία έντασης γνώσεων** μπορεί επίσης να στηρίξει ενεργά τη δημιουργία και τη συντήρηση οικοτόπων — για παράδειγμα, μέσω κατάλληλης **αμειψισποράς**, συμπεριλαμβανομένης της καλλιέργειας ψυχανθών. Η **δημιουργία και διατήρηση τύπων και χαρακτηριστικών τοπίου με υψηλή ποικιλομορφία** στις γεωργικές περιοχές είναι σημαντική για την αποκατάσταση της βιοποικιλότητας, η οποία βελτιώνει μακροπρόθεσμα τη γεωργική παραγωγικότητα, αποτρέπει τη διάβρωση και την εξάντληση του εδάφους, φιλτράρει τον αέρα και το νερό, στηρίζει την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, αλλά και βοηθά τη γεωργία και τη δασοκομία να αξιοποιήσουν τις σημαντικές τους δυνατότητες ως **καταβόθρες διοξειδίου του άνθρακα**.

Πολλές από αυτές τις προσεγγίσεις μπορούν επίσης να αποφέρουν **οικονομικά οφέλη για τους γεωργούς**. Η αναδάσωση και η δασοφύτευση, με πλήρη σεβασμό των οικολογικών αρχών που ευνοούν τη βιοποικιλότητα, την αποκατάσταση των δασών, και τη βιώσιμη διαχείρισή τους, μπορούν να συμβάλουν στον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής με την αύξηση των καθαρών απορροφήσεων CO_2, τη διατήρηση των αποθεμάτων άνθρακα, και την παροχή πόρων για την κυκλική βιοοικονομία, δημιουργώντας μάλιστα και παράπλευρα οφέλη όσον αφορά, μεταξύ άλλων, τη βιοποικιλότητα και την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή. Έτσι, οι γεωργοί και οι δασοκόμοι μπορούν να ανταμείβονται άμεσα για τη δράση τους για το περιβάλλον και το κλίμα (μεταξύ άλλων μέσω της ανθρακοδεσμευτικής γεωργίας) με τη δημιουργία νέων επιχειρηματικών ευκαιριών για τις αγροτικές περιοχές. Η εφαρμογή μέτρων για την αποδοτική χρήση της ενέργειας και των πόρων —όπως η προώθηση της εξοικονόμησης ενέργειας στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις και των τεχνολογιών ανανεώσιμων πηγών ενέργειας μικρής κλίμακας— μπορεί επίσης να στηρίξει τον γεωργικό τομέα. Το **ευρύ φάσμα εργαλείων της ΚΓΠ** μπορεί να συμβάλει στο να γίνουν πράξη αυτά τα μέτρα, σε συνέργεια με άλλες ενωσιακές και εθνικές πολιτικές και νομοθεσίες που σχετίζονται με το περιβάλλον, το κλίμα και την ενέργεια. Τα εργαλεία αυτά δεν περιλαμβάνουν μόνο διάφορα είδη **περιβαλλοντικών στρεμματικών ενισχύσεων** — μεταξύ των οποίων τα νέα οικολογικά προγράμματα, μαζί με τις μακροχρόνιες ενισχύσεις στον πυλώνα ΙΙ της

[13] Ευρωπαϊκή Επιτροπή. *ΚΓΠ Δείκτης πλαισίου C.19 Γεωργικές εκτάσεις βιολογικής γεωργίας.* Βάσει της EUROSTAT [org_cropar_h1] σε συνδυασμό με [apro_cpsh1], και [org_cropar]. Τα δεδομένα της Κροατίας αφορούν το έτος 2019.

ΚΓΠ— αλλά και τα στοιχεία της **αιρεσιμότητας** και της στήριξης για την **ανάπτυξη γνώσεων**, τις **επενδύσεις**, την **καινοτομία**, και τη **συνεργασία.**

Τα κράτη μέλη θα καθορίσουν το πραγματικό περιεχόμενο των περιβαλλοντικών και κλιματικών δράσεων ως προς τις βασικές απαιτήσεις, τα οικολογικά προγράμματα, και τις ενισχύσεις αγροτικής ανάπτυξης. Όλα αυτά συναποτελούν τη λεγόμενη **«πράσινη αρχιτεκτονική»**. Με βάση τον κατάλληλο σχεδιασμό και τις προηγούμενες επιδόσεις, **τα κράτη μέλη πρέπει να επιλέξουν και να συνδυάσουν αυτά τα διαφορετικά εργαλεία της ΚΓΠ, ώστε να επιτύχουν σαφή αποτελέσματα όσον αφορά το περιβάλλον και το κλίμα.**

Πλαίσιο 1. Παραδείγματα πιθανών οικολογικών προγραμμάτων

Η Επιτροπή έχει εντοπίσει **παραδείγματα πιθανών οικολογικών προγραμμάτων για τη στήριξη των κρατών μελών** στην κατάρτιση αποδοτικών στρατηγικών σχεδίων της ΚΓΠ. Τα παραδείγματα είναι ευθυγραμμισμένα με τη στρατηγική «Από το αγρόκτημα στο πιάτο» και τη στρατηγική της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα με ορίζοντα το 2030 και έχουν τη δυνατότητα να συμβάλουν σε διάφορους από τους στόχους των εν λόγω στρατηγικών, με την επιφύλαξη πάντα συναφών μελλοντικών κανόνων. Τα κράτη μέλη μπορούν να χρησιμοποιούν οικολογικά προγράμματα, π.χ. για να προωθήσουν τις εξής γεωργικές πρακτικές:

- **Γεωργοδασοκομία,** με τη στήριξη των γεωργών, π.χ. για τη διατήρηση μιας ελάχιστης πυκνότητας δένδρων στα αγροτεμάχια ή για τη φροντίδα των δένδρων κατά τρόπο που να μεγιστοποιεί το όφελος για τα πτηνά και τα έντομα.
- **Αγροοικολογία,** με τη στήριξη των γεωργών, π.χ. για τη χρήση φυσικών ουσιών ως φυτοπροστατευτικών προϊόντων ή για την εφαρμογή συστημάτων καλλιέργειας που υπερβαίνουν τις ελάχιστες υποχρεωτικές απαιτήσεις αμειψισποράς. Η βιολογική γεωργία είναι ένα παράδειγμα αγροοικολογίας.
- **Γεωργία ακριβείας,** με τη στήριξη των γεωργών, π.χ. για την κατάρτιση σχεδίου διαχείρισης των θρεπτικών ουσιών το οποίο —χάρη στην τεχνολογία και την επιτόπια ανάλυση δεδομένων— προβλέπει λήψη δεδομένων σε πραγματικό χρόνο και ταχείες διορθωτικές δράσεις. Οι τεχνολογίες αυτές συμβάλλουν στη μείωση εισροών και εκπομπών.
- **Δέσμευση του άνθρακα,** με τη στήριξη των γεωργών, ώστε π.χ. να μην οργώνουν και να μειώσουν την άροση (γεωργία διατήρησης), να αναβρέχουν τους αποστραγγισμένους τυρφώνες, να διατηρούν τις χορτολιβαδικές εκτάσεις, και να δημιουργούν και να διατηρούν χαρακτηριστικά τοπίου με υψηλή ποικιλομορφία, όπως, μεταξύ άλλων, φυτοφράκτες, ζώνες ανάσχεσης, μη παραγωγικά δένδρα, και μικρές λίμνες.

2.3. Ενίσχυση του κοινωνικοοικονομικού ιστού των αγροτικών περιοχών και αντιμετώπιση των κοινωνικών ζητημάτων

Βασικά αριθμητικά στοιχεία για τη γεωργία και τις αγροτικές περιοχές της ΕΕ

– Το 5,1 % των διαχειριστών γεωργικών εκμεταλλεύσεων της ΕΕ είναι κάτω των 35 ετών (2016)

– Το κατά κεφαλήν ΑΕΠ στις αγροτικές περιοχές ανέρχεται στο 74 % του μέσου όρου της ΕΕ (2014)

– Μείωση κατά 17 % του εναρμονισμένου δείκτη κινδύνου 1 για τα φυτοφάρμακα (2011-2018)

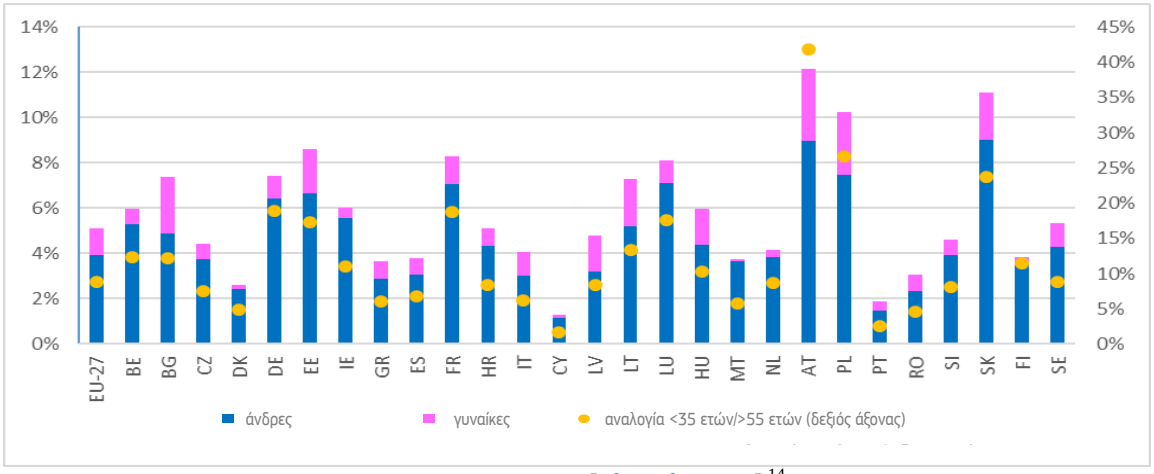
Για την επιτυχή έναρξη της **μετάβασης** που προβλέπει η στρατηγική «Από το αγρόκτημα στο πιάτο» θα απαιτηθούν οι συντονισμένες προσπάθειες και η συμμετοχή φορέων σε ολόκληρη την επικράτεια της ΕΕ. Από την άποψη αυτή, οι αγροτικές περιοχές προσφέρουν ιδιαίτερες δυνατότητες, δεδομένου ότι αποτελούν την κατοικία ή τον τόπο δραστηριότητας γεωργών, δασοκόμων, επιχειρηματιών, και καταναλωτών και συγκεντρώνουν μεγάλα τμήματα των φυσικών πόρων και των οικοσυστημάτων της Ευρώπης. **Η αξιοποίηση αυτών των δυνατοτήτων προϋποθέτει την έναρξη ενός ενάρετου κύκλου όπου οι νέες οικονομικές ευκαιρίες δημιουργούν θετική δυναμική,** όπως η μείωση της φτώχειας και της ανεργίας και η βελτίωση της πρόσβασης σε υπηρεσίες, **σε όλα τα τμήματα της αγροτικής κοινωνίας.**

Πρόκειται για τη δημιουργία προοπτικών, μεταξύ άλλων και για τις πλέον ευάλωτες περιοχές και κοινωνικές ομάδες, ώστε οι πολίτες να απολαμβάνουν ελκυστικές αγροτικές περιοχές και —σύμφωνα με τη στρατηγική «Από το αγρόκτημα στο πιάτο»— μια δίκαιη μετάβαση. Οι αγροτικές περιοχές προσφέρουν πολλές ευκαιρίες, αλλά σε πολλά μέρη της Ένωσης χαρακτηρίζονται από διαρθρωτικές αδυναμίες ή από ανεκμετάλλευτο δυναμικό. Μολονότι οι πραγματικότητες διαφέρουν τόσο εντός όσο και μεταξύ των κρατών μελών, ορισμένες προκλήσεις είναι επαναλαμβανόμενες. Σε πολλά κράτη μέλη, οι αγροτικές περιοχές υστερούν όσον αφορά το κατά κεφαλήν εισόδημα, την πρόσβαση σε βασικές υποδομές και υπηρεσίες, και την ορθή διερεύνηση των δυνατοτήτων της βιοοικονομίας.

Ο κίνδυνος φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού, καθώς και οι δυσμενείς καταστάσεις απασχόλησης και **ανεργίας**, που αφορούν ιδιαίτερα τις γυναίκες, τους νέους, και τις ευάλωτες ομάδες, συνιστούν επίσης επαναλαμβανόμενα χαρακτηριστικά των αγροτικών περιοχών της Ένωσης. Ως εκ τούτου, οι αγροτικές περιοχές σε πολλά κράτη μέλη εμφανίζουν τάσεις δημογραφικής συρρίκνωσης και/ή γήρανσης, γεγονός που απαιτεί αποτελεσματικές λύσεις για την προσέλκυση των νέων, μεταξύ άλλων και στον γεωργικό τομέα.

Κατά την τελευταία δεκαετία, το ποσοστό των **νέων γεωργών** επί του συνολικού γεωργικού πληθυσμού μειώθηκε, ενώ το ποσοστό των γεωργών ηλικίας άνω των 55 ετών αυξήθηκε. Το φαινόμενο αυτό ενέχει και μια σημαντική **έμφυλη διάσταση**, καθώς το ποσοστό των γυναικών νέων γεωργών είναι ιδιαίτερα χαμηλό. **Η πρόσβαση σε γη, χρηματοδότηση, και αποτελεσματικές συμβουλευτικές υπηρεσίες** αποτελεί τη σημαντικότερη πρόκληση για την ανάπτυξη των επιχειρήσεων.

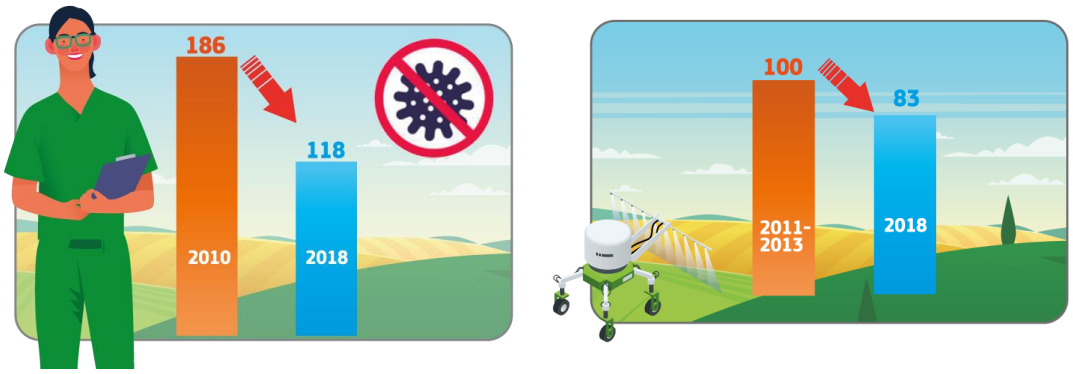
Γράφημα 4. Νέοι γεωργοί στα κράτη μέλη της ΕΕ — ποσοστό διαχειριστών γεωργικών εκμεταλλεύσεων ηλικίας κάτω των 35 ετών το 2016

Πηγή: EUROSTAT [ef_m_farmang] [14]

Η γεωργία της ΕΕ διαδραματίζει επίσης σημαντικό ρόλο **για την κάλυψη των απαιτήσεων της κοινωνίας για τρόφιμα και υγεία,** σύμφωνα με τους στόχους της στρατηγικής «Από το αγρόκτημα στο πιάτο» για τον μετασχηματισμό των συστημάτων τροφίμων της ΕΕ μέσω της αντιμετώπισης των επιπτώσεών τους, συμπεριλαμβανομένων των περιβαλλοντικών, κοινωνικών/υγειονομικών και οικονομικών επιπτώσεων. Λαμβανομένης υπόψη της προόδου που έχει επιτευχθεί σε επίπεδο ΕΕ σε πολλούς τομείς, **εξακολουθούν σαφώς να υπάρχουν προβλήματα** όσον αφορά τη μείωση της χρήσης των εισροών, **ιδίως των χημικών φυτοφαρμάκων, των λιπασμάτων και των αντιμικροβιακών στη γεωργία, καθώς και τη βελτίωση της υγείας και της καλής μεταχείρισης των ζώων, την ενίσχυση της βιοασφάλειας και της προστασίας των φυτών από νεοεμφανιζόμενους επιβλαβείς οργανισμούς και ασθένειες, την προώθηση πιο βιώσιμης και υγιεινής κατανάλωσης τροφίμων (π.χ. αύξηση της κατανάλωσης νωπών φρούτων και λαχανικών) και τη μείωση της απώλειας και της σπατάλης τροφίμων.** Όπως διευκρινίζεται στη στρατηγική της ΕΕ «Από το αγρόκτημα στο πιάτο», τα σημερινά πρότυπα κατανάλωσης τροφίμων στην ΕΕ δεν είναι βιώσιμα ούτε από τη σκοπιά της υγείας ούτε από τη σκοπιά του περιβάλλοντος. Το διατροφικό περιβάλλον, το οποίο επίσης επηρεάζεται από τα μέτρα της ΚΓΠ, πρέπει να υποστηρίξει τη στροφή προς μια διατροφή που θα βασίζεται περισσότερο σε τροφές φυτικής προέλευσης, σύμφωνα με τις εθνικές διατροφικές συστάσεις, έτσι ώστε να συμβάλει στην επίτευξη των στόχων τόσο της περιβαλλοντικής βιωσιμότητας όσο και της υγείας.

[14] Ευρωπαϊκή Επιτροπή. *ΚΓΠ Δείκτης πλαισίου C.23 Ηλικιακή διάρθρωση των διαχειριστών γεωργικών εκμεταλλεύσεων*. Βάσει της EUROSTAT [ef_m_farmang]

Πηγή: ΓΔ AGRI βάσει της ESVAC, 10η έκθεση της ESVAC (2020)[1] Source: EUROSTAT [aei_hri][1]

Γραφήματα 5 και 6. Αντιμικροβιακά (mg/PCU) και φυτοφάρμακα (HRI1) στην ΕΕ
Επόμενα βήματα

Για την αντιμετώπιση των διαρθρωτικών προκλήσεων στο σύνολό τους και την **προώθηση ευνοϊκών δυναμικών στο σύνολο των αγροτικών περιοχών** θα απαιτηθεί η κινητοποίηση ενός συνδυασμού δημόσιων και ιδιωτικών πόρων και πρωτοβουλιών, με χρήση της ΚΓΠ, καθώς και άλλων ευρωπαϊκών πολιτικών και κονδυλίων[15], στο πλαίσιο ενός υποστηρικτικού νομικού περιβάλλοντος. Ιδιαίτερη σημασία θα έχουν οι στοχευμένες και ολοκληρωμένες επενδύσεις τόσο στο φυσικό όσο και στο ανθρώπινο κεφάλαιο, μεταξύ άλλων για την ενίσχυση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος, την προώθηση της κυκλικής οικονομίας και της βιοοικονομίας, και τη διατήρηση και ανάπτυξη των υποδομών και των υπηρεσιών που απαιτούνται για μια διαφοροποιημένη οικονομία. Ιδιαίτερη προσοχή απαιτείται για τις περιοχές και τα ενδιαφερόμενα μέρη που έχουν τη μεγαλύτερη ανάγκη.

Σύμφωνα με την πρόσφατα εγκριθείσα στρατηγική για την ισότητα των φύλων[16], συνιστάται σε όλα τα κράτη μέλη να διασφαλίζουν ότι τα στρατηγικά τους σχέδια για την ΚΓΠ περιλαμβάνουν στοχευμένα μέτρα για την αντιμετώπιση των ειδικών αναγκών των **γυναικών** στη γεωργία και στις αγροτικές περιοχές και να μεριμνούν για την ενίσχυση της ισότητας των φύλων στον γεωργικό τομέα. Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί στην παροχή ποιοτικών υπηρεσιών παιδικής φροντίδας στις αγροτικές περιοχές και στη γεφύρωση του χάσματος μεταξύ των φύλων, ιδίως στον τομέα της απασχόλησης.

Τα κράτη μέλη πρέπει να διασφαλίσουν την προστασία των **εργαζομένων στον τομέα της γεωργίας**, ιδίως των εργαζομένων σε επισφαλείς μορφές απασχόλησης και των εποχικών και αδήλωτων εργαζομένων. Η προστασία αυτή θα συμβάλει σημαντικά στον σεβασμό των δικαιωμάτων που κατοχυρώνονται στη νομοθεσία —ουσιαστικό στοιχείο του δίκαιου συστήματος τροφίμων της ΕΕ το οποίο προβλέπεται στη στρατηγική «Από το αγρόκτημα στο πιάτο».

Οι προσπάθειες για την προώθηση της ανανέωσης των γενεών στη γεωργία θα πρέπει να **στηρίξουν επενδύσεις** σε βασικές υποδομές και υπηρεσίες, καθώς και στην οικονομική διαφοροποίηση (π.χ. σε γεωργικές εκμεταλλεύσεις ή στο πλαίσιο της βιοοικονομίας), ώστε να διευκολυνθεί η πρόσβαση σε χρηματοδότηση καθώς και σε ειδικές γνώσεις/συμβουλές για τη σύσταση νεοφυών γεωργικών επιχειρήσεων, να αντιμετωπιστούν οι περιορισμοί κληρονομικής διαδοχής και να υποστηριχθεί η

[15] Σύμφωνα με το άρθρο 174 της ΣΛΕΕ.
[16] COM(2020)152 final

συνεργασία μεταξύ των γενεών γεωργών, συμπεριλαμβανομένης της διαδοχής των γεωργικών εκμεταλλεύσεων. Επίσης, τα ενδιαφερόμενα κράτη μέλη θα δώσουν ιδιαίτερη προσοχή σε περιοχές με ιδιαίτερες ανάγκες και αδυναμίες, όπως οι εξόχως απόκεντρες περιοχές που αναφέρονται στο άρθρο 349 της ΣΛΕΕ.

Οικονομικές ευκαιρίες μπορούν επίσης να προκύψουν από **μια καλύτερη αντιστοίχιση μεταξύ της γεωργικής παραγωγής και των μεταβαλλόμενων απαιτήσεων των καταναλωτών.** Όσον αφορά τον στόχο της Πράσινης Συμφωνίας της ΕΕ για τη μείωση των πωλήσεων αντιμικροβιακών για την καταπολέμηση της μικροβιακής αντοχής, απαιτείται συντονισμένη προσπάθεια για την περαιτέρω μείωση της χρήσης τους σε ορισμένα κράτη μέλη με μέσα που προωθούν βέλτιστες πρακτικές για τη μειωμένη και συνετή χρήση αντιμικροβιακών, την κατάρτιση και τις συμβουλευτικές υπηρεσίες, σε συνδυασμό με τη βελτιωμένη διαχείριση του ζωικού κεφαλαίου, τη βιοασφάλεια, την πρόληψη και τον έλεγχο των λοιμώξεων.

Τα μέτρα αυτά με τη σειρά τους θα συμβάλουν επίσης στη **βελτίωση της υγείας των ζώων και της βιοασφάλειας**. Για να επιτευχθεί ο στόχος της μείωσης της χρήσης των χημικών φυτοφαρμάκων, τα περισσότερα κράτη μέλη πρέπει να συμβάλουν προωθώντας την **υιοθέτηση ολοκληρωμένης φυτοπροστασίας, τη γεωργία ακριβείας και τη μετάβαση σε λιγότερο επικίνδυνα φυτοπροστατευτικά προϊόντα**.

Τα κράτη μέλη θα πρέπει επίσης να καταβάλλουν σημαντικές προσπάθειες για να **στραφούν προς μια πιο υγιεινή και περιβαλλοντικά βιώσιμη διατροφή**, σύμφωνα με τις εθνικές διατροφικές συστάσεις, και να εξετάσουν τον τρόπο με τον οποίο το στρατηγικό τους σχέδιο για την ΚΓΠ μπορεί να συμβάλει σε ένα **υγιεινότερο περιβάλλον τροφίμων**, καθώς και να δώσουν προσοχή στην **απώλεια και τη σπατάλη τροφίμων.**

2.4. Προώθηση και ανταλλαγή γνώσεων, καινοτομίας και ψηφιοποίησης στη γεωργία και στις αγροτικές περιοχές

Βασικά αριθμητικά στοιχεία για τη γεωργία και τις αγροτικές περιοχές της ΕΕ

— 60 % των αγροτικών νοικοκυριών έχουν πρόσβαση σε ταχύ ευρυζωνικό διαδίκτυο (2019)

— 32 % των διαχειριστών γεωργικών εκμεταλλεύσεων παρακολούθησε βασική ή πλήρη γεωργική κατάρτιση (2016)

Η γνώση και η καινοτομία μπορούν να διαδραματίσουν καίριο ρόλο βοηθώντας τους γεωργούς και τις αγροτικές κοινότητες να αντιμετωπίσουν τις σημερινές και μελλοντικές προκλήσεις. Η έρευνα και η καινοτομία, η ψηφιοποίηση και οι νέες τεχνολογίες θα συγκαταλέγονται στους καταλυτικούς παράγοντες που θα οδηγήσουν στη μετάβαση προς πιο βιώσιμα και πιο υγιεινά συστήματα τροφίμων.

Το **πρόγραμμα-πλαίσιο της ΕΕ για την έρευνα και την καινοτομία «Ορίζων Ευρώπη»** θα τεθεί σε εφαρμογή με στόχο να συμπληρώσει το σημαντικό σύνολο γνώσεων και τη διεξαγόμενη έρευνα στον τομέα της γεωργίας. Ωστόσο, οι γνώσεις αυτές συχνά παραμένουν κατακερματισμένες και δεν εφαρμόζονται αποτελεσματικά στην πράξη, ενώ ο τομέας της γεωργίας διαθέτει σημαντική και ανεκμετάλλευτη ικανότητα καινοτομίας.

Τα κράτη μέλη θα πρέπει να αξιοποιήσουν τα μελλοντικά στρατηγικά σχέδια της ΚΓΠ για τη στήριξη του προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη» και των εταιρικών σχέσεων και αποστολών του· με τον τρόπο αυτόν, θα συμβάλουν σημαντικά στην Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία. Ειδικότερα, η αποστολή **Μέριμνα για τα εδάφη, μέριμνα για τη ζωή**, και η αποστολή **Μια ανθεκτική στην κλιματική αλλαγή Ευρώπη** έχουν μεγάλη σημασία για τη γεωργία και τις αγροτικές περιοχές.

Το σύστημα γεωργικών γνώσεων και καινοτομίας (AKIS), το οποίο διασφαλίζει αποτελεσματικές ροές γνώσεων μεταξύ των φορέων του, θα είναι καθοριστικής σημασίας για την επίτευξη των ειδικών στόχων της ΚΓΠ και την επίτευξη των στόχων της Πράσινης Συμφωνίας. Για την κάλυψη των αυξανόμενων αναγκών πληροφόρησης των γεωργών, η ενσωμάτωση όλων των συμβούλων στο πλαίσιο του AKIS και οι υπηρεσίες στήριξης της καινοτομίας θα εξασφαλίσουν την υιοθέτηση των εφαρμοστέων λύσεων έρευνας και καινοτομίας.

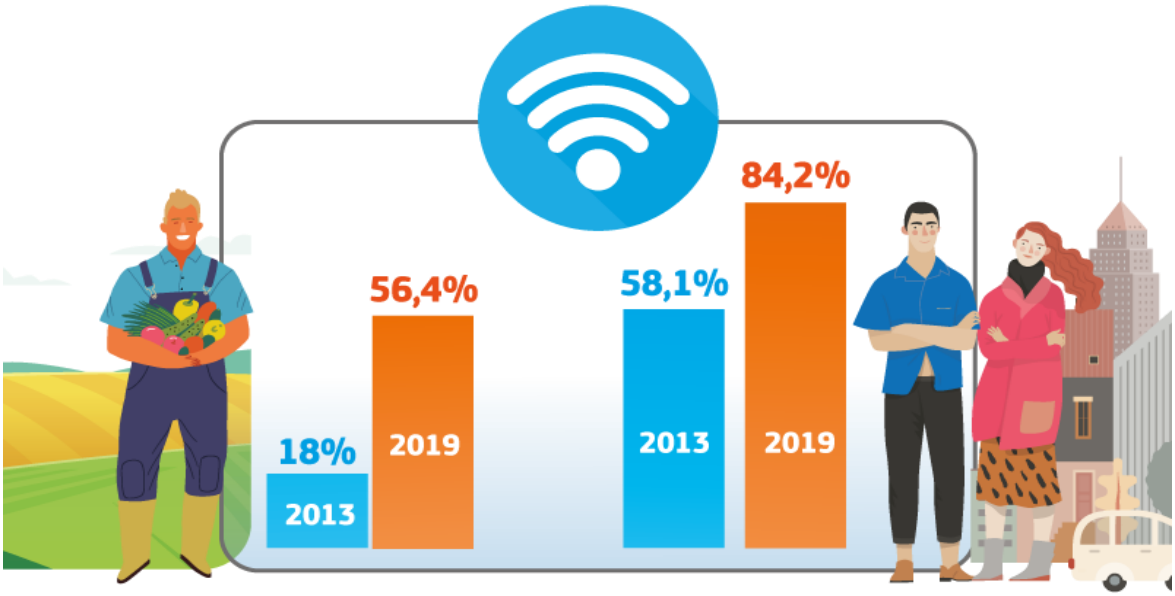
Το κύριο μέσο για την επιτάχυνση της καινοτομίας στην πράξη θα είναι η **Ευρωπαϊκή Σύμπραξη Καινοτομίας για την παραγωγικότητα και τη βιωσιμότητα της γεωργίας** (EIP-AGRI)**,** και ιδίως οι επιχειρησιακές ομάδες της, δηλαδή καινοτόμα έργα στον τομέα της γεωργίας και άλλες δραστηριότητες που σχετίζονται με τη γεωργία και τις αγροτικές περιοχές (περιβάλλον, κλίμα, βιοποικιλότητα, συστήματα τροφίμων και άλλων προϊόντων κ.λπ.).

Τα κράτη μέλη θα πρέπει **να συμμετάσχουν στην ψηφιακή μετάβαση** του γεωργικού τομέα, **αξιοποιώντας την τεχνολογική ικανότητα της ΕΕ** στον τομέα των ψηφιακών τεχνολογιών και των τεχνολογιών δεδομένων και υποδομών, καθώς και της δορυφορικής παρατήρησης, της γεωργίας ακριβείας, των υπηρεσιών γεωεντοπισμού, των αυτόνομων γεωργικών μηχανημάτων, των μη επανδρωμένων αεροσκαφών κ.λπ., για την καλύτερη παρακολούθηση και βελτιστοποίηση των διαδικασιών γεωργικής παραγωγής και της εφαρμογής της ΚΓΠ. Η διαθεσιμότητα **ταχείας και αξιόπιστης σύνδεσης στο διαδίκτυο στις αγροτικές περιοχές,** σε συνδυασμό με την ανάπτυξη ψηφιακών δεξιοτήτων, είναι ζωτικής σημασίας προκειμένου να καταστεί δυνατή η ανάπτυξη όλων των μελλοντικών έξυπνων λύσεων για τη γεωργία μας και τις αγροτικές επιχειρήσεις και κοινότητες. Το γρήγορο διαδίκτυο θα αποτελέσει μέσο για τη βελτίωση της πληροφόρησης, της εκπαίδευσης και των υπηρεσιών υγείας, καθιστώντας επίσης δυνατή την ανανέωση των γενεών στη γεωργία και την ανάπτυξη μιας σύγχρονης αγροτικής οικονομίας. Στον τομέα αυτό, πρέπει ακόμη να καταβληθούν σημαντικές προσπάθειες σε ορισμένα κράτη μέλη. Οι στρατηγικές έξυπνης εξειδίκευσης αποτελούν επίσης σημαντικό παράγοντα για την απελευθέρωση των δυνατοτήτων καινοτομίας των αγροτικών περιοχών.

Παράλληλα, **τα διοικητικά συστήματα των κρατών μελών πρέπει να εκσυγχρονιστούν ώστε να καταστεί δυνατή η ενσωμάτωση ενός ευρέος φάσματος ψηφιακών πληροφοριών** και η αξιοποίηση των ψηφιακών πληροφοριών (είτε μέσω της τεχνητής νοημοσύνης είτε μέσω προσεγγίσεων ανάλυσης δεδομένων και μοντελοποίησης) προκειμένου να μειωθεί το κόστος, να γίνει κατανοητή η αποτελεσματικότητα πολιτικής και να ενισχυθούν παράλληλα οι υπηρεσίες και τα οφέλη για τους αγροτικούς πληθυσμούς. Η ανάπτυξη του δυναμικού του **Ολοκληρωμένου Συστήματος Διαχείρισης και Ελέγχου (ΟΣΔΕ)**, με βάση τις τρέχουσες συνιστώσες του, θα μπορούσε να στηρίξει τις προσπάθειες της δημόσιας διοίκησης στον τομέα αυτόν. Οι βελτιώσεις αυτές αναμένεται να βοηθήσουν τα κράτη μέλη να διασφαλίσουν ότι οι γεωργοί έχουν πρόσβαση σε ένα σύστημα κτηματολογίου που τους επιτρέπει να είναι σίγουροι ότι μπορούν να ζητήσουν στήριξη για τις εκτάσεις για τις οποίες έχουν νόμιμα δικαιώματα και διασφαλίζει ότι οι εκτάσεις που δηλώθηκαν βρίσκονται στη διάθεσή τους.

Η χρήση ψηφιακών τεχνολογιών είναι απαραίτητη για την αύξηση των οικονομικών και περιβαλλοντικών επιδόσεων του τομέα και των αγροτικών περιοχών, καθώς και για τον εκσυγχρονισμό και την απλούστευση των διοικήσεων της ΚΓΠ, τους ελέγχους της ΚΓΠ και την **υποβολή εκθέσεων σχετικά με τις επιδόσεις** της ΚΓΠ.

Γράφημα 7. Κάλυψη με ταχεία ευρυζωνική σύνδεση στην ΕΕ – αγροτικά νοικοκυριά / εθνικά νοικοκυριά

Πηγή: Δείκτης DESI, επιμέρους δείκτες [desi_1b1_fbbc][17]

[17] Ευρωπαϊκή Επιτροπή. *Δείκτης Ψηφιακής Οικονομίας και Κοινωνίας*. Δείκτης DESI, επιμέρους δείκτες — 1b1 Κάλυψη με ταχεία ευρυζωνική σύνδεση (NGA) [desi_1b1_fbbc].

3. ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΤΑΛΛΗΛΩΝ ΓΙΑ ΤΟΝ ΕΠΙΔΙΩΚΟΜΕΝΟ ΣΚΟΠΟ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΩΝ ΣΧΕΔΙΩΝ ΤΗΣ ΚΓΠ

3.1. Ενσωμάτωση της Πράσινης Συμφωνίας στα στρατηγικά σχέδια της ΚΓΠ

Οι συστάσεις που διατυπώνονται αποτελούν ένα πρώτο βήμα στη διαδικασία ενσωμάτωσης της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας στα μελλοντικά στρατηγικά σχέδια της ΚΓΠ. Η αξιολόγηση που παρέχεται στα διάφορα έγγραφα εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής και τα δεδομένα που χρησιμοποιούνται για την εν λόγω αξιολόγηση[18] παρέχουν στα κράτη μέλη μια καλή βάση για να καθορίσουν τα ίδια, με ποσοτικοποιημένο τρόπο, τη δυνητική συμβολή τους στην κοινή φιλοδοξία.

Η πρόταση κανονισμού για τα στρατηγικά σχέδια της ΚΓΠ προβλέπει ότι τα κράτη μέλη θα καταρτίσουν **στρατηγική παρέμβασης** για καθέναν από τους εννέα ειδικούς στόχους, η οποία θα περιλαμβάνει τους **στόχους (σε επίπεδο δεικτών αποτελεσμάτων)** και τις **πλέον κατάλληλες παρεμβάσεις**. Η αξία αυτών των στόχων και η επιλογή και ο σχεδιασμός των παρεμβάσεων θα αιτιολογούνται με βάση την **εκτίμηση των αναγκών.**

Οι συστάσεις (και η ανάλυση που τις αιτιολογεί) θα διευκολύνουν την εκτίμηση των αναγκών για κάθε ειδικό στόχο. Ταυτόχρονα, **τα κράτη μέλη καλούνται να καθορίσουν συγκεκριμένες εθνικές τιμές για τους διάφορους στόχους της Πράσινης Συμφωνίας.**

Οι εθνικές τιμές θα μετατρέψουν την κοινή φιλοδοξία καθενός από τους στόχους της Πράσινης Συμφωνίας σε συγκεκριμένες προσδοκίες σε εθνικό επίπεδο. Αυτές οι ποσοτικοποιημένες τιμές θα επιτρέψουν στα κράτη μέλη να εξηγήσουν τον τρόπο με τον οποίο σκοπεύουν να συμβάλουν στη φιλοδοξία της ΕΕ που θέτει η Πράσινη Συμφωνία, υποδεικνύοντας κατ' αυτόν τον τρόπο μια σαφή κατεύθυνση των προσπαθειών που πρέπει να καταβληθούν σε εθνικό επίπεδο. Οι εν λόγω συγκεκριμένες εθνικές τιμές θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τις προσπάθειες που καταβλήθηκαν κατά τα τελευταία έτη, την παρούσα κατάσταση και τις δυνατότητες βελτίωσης, αναγνωρίζοντας την ιδιαίτερη κατάσταση κάθε κράτους μέλους. Κατά περίπτωση, τα κράτη μέλη θα πρέπει να διασφαλίζουν τη συνοχή με ήδη υφιστάμενες εθνικές στρατηγικές ή στόχους που απορρέουν από άλλα μέσα σχεδιασμού και νομικές υποχρεώσεις. Ο καθορισμός των εθνικών τιμών θα βοηθήσει τα κράτη μέλη στην εκτίμηση των αναγκών και στον καθορισμό των στόχων του στρατηγικού σχεδίου της ΚΓΠ σε επίπεδο δεικτών αποτελεσμάτων.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα στηρίξει τα κράτη μέλη στη διαδικασία αυτή, στο πλαίσιο του διαρθρωμένου διαλόγου, πριν από την επίσημη έγκριση των στρατηγικών σχεδίων της ΚΓΠ.

Με την από κοινού εξέταση όλων των εθνικών τιμών, θα είναι δυνατόν να εκτιμηθεί κατά πόσον η ΕΕ βρίσκεται συλλογικά σε καλό δρόμο για την επίτευξη των εν λόγω στόχων της Πράσινης Συμφωνίας. Η Επιτροπή θα επαληθεύσει, κατά τον χρόνο έγκρισης και τροποποίησης των στρατηγικών σχεδίων της ΚΓΠ, τη συνολική συνοχή των τιμών των κρατών μελών με τους στόχους της Πράσινης Συμφωνίας. Η πρόοδος προς την επίτευξη αυτών των στόχων της Πράσινης Συμφωνίας, σε επίπεδο κρατών μελών, θα

[18] Βλ. παραρτήματα της παρούσας ανακοίνωσης.

παρακολουθείται μέσω του πλαισίου αξιολόγησης που προτείνεται για τη μελλοντική ΚΓΠ[19].

3.2. Κατάρτιση αποτελεσματικών στρατηγικών σχεδίων της ΚΓΠ

Τα μελλοντικά στρατηγικά σχέδια της ΚΓΠ δεν αποτελούν μόνο εργαλεία σχεδιασμού. Αποτελούν τη βάση μιας νέας διακυβέρνησης, με ενισχυμένη συνεργασία μεταξύ των διαφόρων επιπέδων διακυβέρνησης και μεγαλύτερο άνοιγμα και διαφάνεια έναντι της ευρωπαϊκής κοινωνίας. Με βάση τις συστάσεις που περιλαμβάνονται στα 27 έγγραφα εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα ενισχύσει τον διαρθρωμένο διάλογο με τα κράτη μέλη, παρέχοντας νέες κατευθύνσεις και εντατικοποιώντας τη στήριξη για την κατάρτιση των 27 στρατηγικών σχεδίων της ΚΓΠ. Η Επιτροπή θα ενισχύσει επίσης την εν λόγω στήριξη κοινοποιώντας δημοσίως κατάλληλα έγγραφα σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο προτίθεται να αξιολογήσει τα στρατηγικά σχέδια της ΚΓΠ[20].

Όπως προβλέπεται στο άρθρο 94 της πρότασης κανονισμού για το στρατηγικό σχέδιο της ΚΓΠ, οι αρμόδιες **για το περιβάλλον και το κλίμα αρχές** πρέπει να εμπλέκονται πραγματικά στην προετοιμασία των περιβαλλοντικών και κλιματικών πτυχών του σχεδίου.

Κατά την κατάρτιση και την εφαρμογή των στρατηγικών σχεδίων της ΚΓΠ, τα κράτη μέλη πρέπει να διασφαλίζουν τη διαφάνεια. Πρέπει να διασφαλίζουν ότι οι παρεμβάσεις βασίζονται σε **αντικειμενικά και αμερόληπτα κριτήρια**, ότι είναι συμβατές με την εσωτερική αγορά και ότι δεν στρεβλώνουν τον ανταγωνισμό. Ταυτόχρονα, κατά τον καθορισμό των κριτηρίων επιλογής, τα κράτη μέλη θα επιδιώξουν να διασφαλίσουν τη στόχευση της στήριξης σύμφωνα με τον σκοπό της παρέμβασης, **την ίση μεταχείριση των αιτούντων**, την καλύτερη χρήση των χρηματοδοτικών πόρων και **την αποφυγή της σύγκρουσης συμφερόντων.**

Η μετάβαση απαιτεί επίσης πρόσθετες προσπάθειες για να εξασφαλιστεί ότι όλες οι διαφορετικές πολιτικές που εφαρμόζονται στο ίδιο έδαφος συμβάλλουν με συνεπή και ολοκληρωμένο τρόπο στα βιώσιμα συστήματα τροφίμων. Στο πλαίσιο αυτό περιλαμβάνονται επίσης συνδέσεις μεταξύ αστικών και αγροτικών περιοχών και προσεγγίσεις λειτουργικών περιοχών που είναι αναγκαίο να ενισχυθούν. Επιπλέον, η φιλοδοξία για τη διατήρηση της βιοποικιλότητας στις γεωργικές εκτάσεις απαιτεί, για παράδειγμα, από τα κράτη μέλη να μην χρηματοδοτούν επενδύσεις και γεωργικές πρακτικές με αρνητικό αντίκτυπο στο περιβάλλον.

Εξάλλου, ο στρατηγικός σχεδιασμός της ΚΓΠ θα πρέπει να διασφαλίζει τη συνοχή και τη συμπληρωματικότητα με **άλλα ταμεία της ΕΕ** (ιδίως με την πολιτική συνοχής), ώστε να αποφευχθεί η διπλή χρηματοδότηση και να βελτιωθεί η συνολική αποδοτικότητα των επενδύσεων. Όλα τα ταμεία της ΕΕ θα πρέπει να λειτουργούν σε πλήρη συνέργεια και να συμβάλλουν στην επίτευξη των στόχων της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας. Τα εδαφικά εργαλεία (όπως η τοπική ανάπτυξη με πρωτοβουλία των τοπικών κοινοτήτων) και η διασυνοριακή συνεργασία θα πρέπει να ενισχυθούν περαιτέρω. Θα πρέπει επίσης να λαμβάνονται υπόψη οι ειδικές ανά χώρα συστάσεις που διατυπώνονται στο πλαίσιο του **Ευρωπαϊκού Εξαμήνου**, καθώς και οι επικείμενες βασικές στρατηγικές εξελίξεις, όπως το **μακροπρόθεσμο όραμα για τις αγροτικές περιοχές** που θα δημοσιευθεί το

[19] Έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής (2020) 93 final σχετικά με την «*Ανάλυση των δεσμών μεταξύ της μεταρρύθμισης της ΚΓΠ και της Πράσινης Συμφωνίας*»

[20] Βλ. υποσημείωση 19

2021 ως ολοκληρωμένο πλαίσιο για την ανάπτυξη των αγροτικών περιοχών της ΕΕ κατά τις επόμενες δεκαετίες.

3.3. Ενίσχυση της αρχής της εταιρικής σχέσης

Προκειμένου να αυξηθούν οι διαθέσιμες γνώσεις, η εμπειρογνωσία και οι απόψεις όσον αφορά τον σχεδιασμό και την εφαρμογή της μελλοντικής ΚΓΠ, είναι επίσης σημαντικό τα νέα στρατηγικά σχέδια της ΚΓΠ να καταρτίζονται βάσει της αρχής της εταιρικής σχέσης. Όπως προβλέπεται στο άρθρο 94 της πρότασης κανονισμού για το στρατηγικό σχέδιο της ΚΓΠ, τα κράτη μέλη πρέπει να καταρτίζουν τα στρατηγικά σχέδια της ΚΓΠ με βάση **διαφανείς διαδικασίες και με τη συμμετοχή των ενδιαφερόμενων μερών**. Η συμμετοχή όλων των σχετικών δημόσιων φορέων (συμπεριλαμβανομένων των αρμόδιων περιφερειακών και τοπικών αρχών), των οικονομικών και κοινωνικών εταίρων, καθώς και των σχετικών φορέων που εκπροσωπούν την κοινωνία των πολιτών πρέπει να πραγματοποιείται σε όλα τα προπαρασκευαστικά στάδια του μελλοντικού στρατηγικού σχεδίου της ΚΓΠ.

Εξακολουθούν να απαιτούνται προσπάθειες για τη διασφάλιση της δέουσας εμπλοκής και της πραγματικής συμμετοχής των ενδιαφερόμενων μερών και της κοινωνίας των πολιτών στον σχεδιασμό των στρατηγικών σχεδίων της ΚΓΠ. Η Επιτροπή καλεί όλα τα κράτη μέλη, και ιδίως εκείνα που δεν έχουν ακόμη ξεκινήσει ανοικτό και διαφανή διάλογο με όλους τους εταίρους, να ενεργήσουν σε αυτή την κατεύθυνση. Η Επιτροπή θα παρακολουθεί εκ του σύνεγγυς τη διαδικασία αυτή πριν από την υποβολή των στρατηγικών σχεδίων της ΚΓΠ.

Με βάση την εμπειρία των προγραμμάτων αγροτικής ανάπτυξης για την περίοδο 2014-2020, η Επιτροπή συνιστά σε όλα τα κράτη μέλη να χρησιμοποιούν τις αρχές που καθορίζονται στον **ευρωπαϊκό κώδικα δεοντολογίας για την εταιρική σχέση** στο πλαίσιο των ΕΔΕΤ[21].

Η συμμετοχή όλων των φορέων θα είναι επίσης ζωτικής σημασίας κατά τη φάση υλοποίησης. Επιπλέον, οι εν λόγω φορείς θα διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στις μελλοντικές **επιτροπές παρακολούθησης**. Οι επιτροπές αυτές, οι οποίες συστάθηκαν εκ των προτέρων, θα πρέπει ήδη να συμμετάσχουν στην οριστικοποίηση του προσχεδίου στρατηγικού σχεδίου της ΚΓΠ πριν από την υποβολή του στην Επιτροπή. Η εύρυθμη λειτουργία του εθνικού δικτύου ΚΓΠ μπορεί να ενισχύσει τη συμβολή των στρατηγικών σχεδίων της ΚΓΠ στην επίτευξη των στόχων και των φιλοδοξιών της Πράσινης Συμφωνίας. Το δίκτυο ΚΓΠ θα πρέπει, μεταξύ των διαφόρων λειτουργιών του, να ενεργεί ως παράγων διευκόλυνσης και να στηρίζει, για παράδειγμα, τη σύνδεση των κοινοτήτων έρευνας και καινοτομίας με τους γεωργούς στο πλαίσιο του AKIS και να προωθεί συνέργειες μεταξύ της ΚΓΠ και του Ευρωπαϊκού Χώρου Έρευνας, καθώς και την περιφερειακή συνεργασία στο πλαίσιο της πλατφόρμας έξυπνης εξειδίκευσης για τα γεωργικά προϊόντα διατροφής.

[21] Κατ' εξουσιοδότηση κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 240/2014 της Επιτροπής, της 7ης Ιανουαρίου 2014, σχετικά με τον ευρωπαϊκό κώδικα δεοντολογίας για την εταιρική σχέση στο πλαίσιο των ευρωπαϊκών διαρθρωτικών και επενδυτικών ταμείων